

Szent László csodatettei

Szent László király éppen az oroszokkal csatázott, üldözve őket kies tájra jutott, ahol több napi járásra se embert se állatot nem találtak a magyarok. Amikor a szent király látta, hogy a pusztaságon éheznek a katonái, elvonult egy félre eső helyre, térdre esett és úgy könyörgött az Úristenhez. Az Úr meghallgatta a szavát, s amikor Szent László felemelkedett rögtön csoda történt. Egy sereg szarvas, őz és bivaly közeledett a pusztában. Csodálkoztak a katonák, mert a nagy állatsereglet szelíden közeledett. Mindjárt hálát adtak az Úristennek, de a szent királynak is. Máskor Döbröd közelében vonult a sereg és epesztő szomjúság kínozza a katonákat. Olyan nagy volt a vitézek szomjúsága, hogy kínjukban kiáltozni kezdtek.

A tatárok vezére is meghallotta e kiáltozást és gúnyosan kérdezte László királytól:

– Miért bögnék ennyire a katonáid:

-Mert veled akarnak megütközni! – felelete Szent László.

Az ütközet előtt a szent király Istenhez fohászkodott, hogy elepedt katonáit felüdítse. Isten most is meghallgatta könyörgését, lova patkójának nyomán víz buggyant ki. Bőséges forrás fakadt a nyomában. A friss víz a katonákat felüdítette. Vize azóta sem apadt el, ki nem száradt. A forrást a nép ma is Szent László kútjának nevezi.

Szent László pénze

A kunok éppen Kolozsvárott támadták, a magyar csapat azonban megfutamította az ellenséget. menekült a sok tar fejű kun, ki merre látott. A magyar vitézek meg utánuk, irtották a pogányokat.

A kunok vezére cselt, eszelt ki ekkor. Kibontotta az iszákját és a rabolt kincsekből marékszámba szórta az aranypénzt az üldöző magyarok elé.

Ezt látva a többi kun is követte a vezért. Valóságos aranyesővel árasztották el az üldözőket.

Nem voltak restek a magyar vitézek, leugrottak a lóhátról és marékszámba szedték a kincseket. Senki sem törődött ekkor már a pogányok üldözésével. László király hiába biztatta fiait a további harcra. A csengő arany szebben beszélt, nem hallgattak azok a királyi szóra.

Szent László ekkor megint az Úrhoz fordult:

– Uram, te segíts meg, hiszen éretted harcoltam!

És íme, csoda történt ekkor. Isten a kunok földre szórt aranyát egytől egyig kővé változtatta!

E vidéken sokáig mutogatták a különös köveket, amit a nép Szent László pénzének nevezett!

Szent László pénze

Szent László füve

Hatalmas termetű volt Szent László király, egy fejjel kimagasodott vitézei közül. Harcokban olyan volt, mint a bátor oroszlán, békében meg olyan, mint a kegyes pásztor. Egykor ezt énekelték róla:

*Üdvöz légy, kegyelmes Szent László király,
Magyarországnak édes oltalma,
Szent királyok közt drágalátos gyöngy,
Csillagok közt fényes csillag.*

Amikor a pestis, a döghalál pusztítani kezdett, az egész nép László királyhoz fordult, mindenki tőle várt segítséget. Mint a juhok a jó pásztorhoz, úgy tódultak a király sátorához. Szent László pedig Istenhez könyörgött, tőle várt segédelmet. Isten éjszaka álmot küldött a királyra. Egy angyal jelent meg a szent király előtt, és azt mondta:

– Vedd íjadat és tegezedet, menj ki sátrad elé, és minden célzás nélkül bocsásd el nyílvesződet. A vessző megmutatja, mit kell tenned. Amikor László király felébredt, hozatta íját és tegezeit, kilépett sátrából, felhúzta íját, aztán célzás nélkül elbocsátotta a nyílveszőt. A nyílvesző messze szállott, s ahol lehult, egy genciána fűszalat átütött.

A genciána, a keresztesfű kenőcse mentette meg a népet a döghaláltól, s azóta is Szent László fűvének nevezi a nép.

Veszprém, a királynék városa, érseki központ, legfőbb látnivalója a **Várhegy** tetején lévő impozáns **Várnegyed**, az ország egyik legegységesebb barokk negyede. Az érintetlenül fennmaradt veszprémi **varnegyed** művészeti és történelmi emlékei mellett itt találjuk az ország talán legismertebb vidéki **állatkertjét** is. A **Veszprémet** körülölelő erdőrengeteg, a **Bakony** nemcsak természeti látnivalóival, hanem történelmi emlékeivel is számtalan programot kínál. A **Bakony** szívében, **Zircen** találjuk az ország egyik legrégebb **apátságát**, gyönyörűen helyreállított templomával és egyedülálló **műemlékkönyvtárával**.

Középkori végvárak sorakoznak a vidéken, a gyönyörű fekvésű **cseszneki** vár, a szépen felújított **várpalotai Thury-vár**, a **nagyvázsonyi Kinizsi-vár**, a **döbrönte Szarvaskő** vára. Romantikus egyházi emlékekben sincs hiány, a **magyarpolányi kálvária**, a **bakonybéli Szent Kút** kápolna mind gyönyörű helyek. Itt található a világ legnagyobb porcelánmanufaktúrája, a világhírű **Herendi**, ahol egy európai színvonalú látogatóközpontban, a **Porcelaniumban** ismerkedhetünk meg a porcelán világával.

A Somló hegy felfedezése- Balatonfelvidék

A **Somló** hegy északi oldalának magányos szirtjén álló **várat** (367 m) először 1352-ben említik írásos dokumentumok „*castrum Somlo*” néven. Történelme folyamán sokan birtokolták, köztük **Mátyás király** kedvenc hadvezére, **Kinizsi Pál**. A várnak kevés katonai szerepe volt, 1500 körül **Bakócz Tamás** egri püspök erősítette meg, az utolsó történelmi dátum 1707 volt a vár életében, amikor **Vak Bottyán** kuruc hadvezér foglalta el és hozatta rendbe. A Rákóczi-szabadságharc bukása után hadi jelentőségét veszítve romlásnak indult. A már romos vár 1945-ig az **Erdődy** család birtokában volt.

A **Balaton nyugati** végénél található **Keszthely** és környéke több egyedülálló úti célt is kínál, többek közt hazánk egyik legszebb kastélyát, a keszthelyi **Festetics-kastélyt**, Európa legnagyobb melegvízű tavát, a **Hévízi-tavat**, valamint a romantikus, csatornákkal átszőtt, nádasrengeteg, a **Kis-Balatont**. A **Hévízi-tó** egy igazi unikum, tündérrózsái közt úszkálni, főleg télen, felejthetetlen élmény. A **Kis-Balaton** elsősorban nyári célpont, legérdekesebb részeit csak vezetővel látogathatjuk,

Balaton, az óriások földje

A legendák szerint a Balaton egykori területén található erdőkben óriások laktak, akik természetük miatt félelmetesnek tűnhettek az emberek számára, de nagyon szelídek voltak. Viszont néha előfordult, hogy az emberek valamivel mégis magukra haragították őket, és az óriások úgy robogtak végig a vidéken, hogy a lábuk nyomán források és patakok keletkeztek,

és rengeteg fát törtek ki a Bakonyban. Az évezredek során azonban az óriások kihaltak, és már csak egy maradt közülük, akit **Balatonnak** hívtak. Az utolsó óriás a Badacsonynál élt lányával, **Haláppal**, a kedves óriáslánnyal. Az apja tenyerén hordozta a lányt, ő azonban szomorú volt, mert nagyon magányosnak érezte magát egyedül a sziklavárban.

Egyszer azonban Haláp találkozott egy kislánnyal, akit **Csillának** hívtak. Úgy összebarátkoztak, hogy Haláp magával vitte Csillát aへgyre, ahol napestig játszottak és beszélgettek, és Haláp sok érdekességeket megtudott az emberek világáról. Csilla azonban egy idő után hazavágyott, és az óriáslány hiába kérlelte, egy nap hazamenekült az emberek világába.

Haláp annyira szomorú volt, hogy levetette magát a szikláról, gyászoló apja pedig egy sziklával szeretett volna emléket állítani lányának. A szikla azonban egy hatalmas vihar során maga alá temette, alatta óriási örvény tátongott, amiből ömlött az eső, és a víz megtöltötte a hegy alakú síkságot: így született meg a **Balaton**, az utolsó óriással a mélyén, akiről a nevét kapta. A koporsó alakú hegy, a **Haláp** pedig az óriás lányának nevét őrzi napjainkig.

Sió, Kamor, Helka és Kelén legendája

Sió, a Balaton tündére volt, aki csodaszép aranyhajával és szépségével minden férfit elcsábított, aki az útjába került. Ettől azonban beképzelt és gögös lett, nem volt képes az igaz szerelemre, csak játszott a férfiakkal és nevetett szomorúságukon. A Bakonyban élő varázsló, **Kamor** fia is áldozatul esett, halálosan beleszeretett Sióba, aki kihasználta a fiú érzelmeit. Arra kérte, hogy ha valóban szereti, hozzon neki a Bakony legmeredekebb szikláiról hársfavirágvizet, mert a haját szerette volna bekenni vele.

A fiú minden nehézség ellenére megszerezte, amit Sió kért, de amikor visszaért a tóhoz, látta, hogy a tündér már más férfit **szédít**. Bánatában a halálba vetette magát Tihany szikláiról, az apja szíve csaknem megszakadt, és miután a sziklák alá temette fiát, bosszút esküdött. Egy öreg pásztornak álcázva elment Sióhoz, és azt mondta, hogy ő hozta el a hársfavirágvizet, amit kért. Sió kinyitotta az üveget, de ekkor kígyók vették körül és ellepték a fejét. Kamor megátkozta: gyönyörű tincseit csak akkor kaphatta vissza, ha megtalálja az igaz szerelmet, melyből mindaddig gúnyt űzött.

Sokáig hiába kereste a tündér a **szerelmet**, végül **Helka** és **Kelén** mentették meg és szabadították meg a kígyókból álló hajkoronájától egy aranyszőrű bárány segítségével. A legendás történet végül happy enddel zárult: Helka és Kelén egybekeltek, Kamor megáldotta őket, és végül Siót is, fia halála ellenére békejobbot nyújtott neki. A legendák arról is szólnak, hogy a békekötés öröme Sió Füredre terelte a víz legjótékonyabb áramlatait, és így jöttek létre a gyógyforrások a környéken.

<https://minavidi.hu/balaton-mondak/>
<https://minavidi.hu/category/kviz/>

A Balaton és nevének keletkezése

- [Tündérek könnye](#)
- [A balatoni bor zamatának titka](#)
- [A Balaton és a Haláp](#)
- [Az óriások és a Balaton keletkezése](#)
- [Balaton és a sárkány](#)
- [A kecskepásztor és a kő](#)
- [Az Úr könnye](#)

- [Szent Pál és a Balaton](#)
- [Bólató, Bólató, Balaton](#)
- [A balatoni kecskeköröm és András király](#)

Szerelmek a Balatonnál

- [A badacsonyi hableány legendája](#)
- [Lellei mese: A torony rabja](#)
- [A balatonudvari kőszívek](#)
- [A Vadlánik titka \(Vindornyaszőlős, Keszthelyi hegység\)](#)
- [Az elrabolt menyasszony \(Somló\)](#)
- [A Szent Mihály-hegyi remete \(Vonyarcvashegy, Keszthely\)](#)
- [Betyárszerelmek – Répa Rozi és Sobri Jóska története](#)
- [Monaco vagy Keszthely? A skót hercegkisasszony döntése](#)
- [A szépleány szerelme \(Keszthely\)](#)
- [A Kripta Villa titka \(Fonyód\)](#)

Balatoni csodák

- [A balatoni bőség legendája](#)
- [A Szamárkő \(Zamárdi\)](#)
- [Flavius forrása \(a Hévízi tó keletkezése\)](#)
- [Prisca és a füredi savanyúvíz](#)
- [Dubius és Dubia \(Hévíz\)](#)
- [Szent Gellért, a szarvas és a farkas \(Bakonybél\)](#)
- [A szép Pethő Klára gyógyulása \(Hévíz\)](#)
- [A Szent György-hegy legendája](#)
- [Szent György és a sárkány](#)
- [A vörös barát és a sárkány](#)
- [A Harangozó Börc](#)
- [A vonyarcvashegyi 40 halász legendája](#)
- [Gyugynak harangot hozott a víz](#)
- [Az andocsi csoda](#)
- [A libickozmai Képesfa](#)

Balatoni mondák bosszújáról és átokról

- [Tihany legendája](#)
- [Az aranyszörű kecskenyáj](#)
- Sió, az elátkozott tavi tündér:
 - [Kamor átka](#)
 - [Horka hangja](#)
 - [Helka és Kelén](#)
- [Balaton és Lelle \(juhász és leánya\)](#)
- [A Hegyek Királynője és a kisegér \(Balatonederics\)](#)
- [A rémhalász](#)
- [A tihanyi faágyú igaz története](#)

Történelmi legendák

- [Lehel vezér a Kishegyen](#)
- [Lehel vezér a Balaton partján](#)
- [Miért némák a törökkoppányi békák?](#)
- [A királyné fészülete](#)
- [Koppány halála](#)

- [Szent István kardja](#)
- [A zirci rab](#)
- [Béla király kecskéi](#)
- [A kapzsi várúr \(Rezi vára\)](#)
- [A malomkő-tálca \(Nagyvázsony\)](#)
- [A Fekete-hegy legendája \(Köveskál\)](#)
- [A szigligeti kőkecske](#)
- [Egy csobolyó must és egy kopja \(Hegyesd\)](#)
- [Csobánc virágai](#)
- [Az almádi határcsárda](#)
- [Németnek ez is elég!](#)
- [A gróf és a költő lovai \(Keszthely\)](#)
- [Az elátkozott Fekete kastély](#)

Településekhez kapcsolódó mondák

- [Az ajkai óriás](#)
- [A badacsonyi hableány legendája](#)
- [A Harangozó Börc](#)
- [Lellei mese: A torony rabja](#)
- [A balatonudvari kőszívek](#)
- [A Szent Mihály-hegyi remete \(Vonyarcvashegy, Keszthely\)](#)
- [Monaco vagy Keszthely? A skót hercegkisasszony döntése](#)
- [A szépleány szerelme \(Keszthely\)](#)
- [A Kripta Villa titka \(Fonyód\)](#)
- [A Szamárkő \(Zamárdi\)](#)
- [Flavius forrása \(a Hévízi tó keletkezése\)](#)
- [A szép Pethő Klára gyógyulása \(Hévíz\)](#)
- [Dubius és Dubia \(Hévíz\)](#)
- [Szent Gellért, a szarvas és a farkas \(Bakonybél\)](#)
- [Prisca és a füredi savanyúvíz](#)
- [A vonyarcvashegyi 40 halász legendája](#)
- [Gyugynak harangot hozott a víz](#)
- [Az andocsi csoda](#)
- [A libickozmai Képesfa](#)
- [Balaton és Lelle \(juhász és leánya\)](#)
- [A Hegyek Királynője és a kisegér \(Balatonederics\)](#)
- [A tihanyi faágyú igaz története](#)

Tematikus gyűjtések

- [Szent István legendái](#)
- [Kecskeköröm-mondák](#)
- [Vár-legendák](#)
- [Hévízi legendák](#)
- [Sárkány-mondák a Szent György-hegyről](#)
- [3 monda a balatoni borról](#)
- [Lellei legendák](#)
-

<https://kirandulastippek.hu/del-alfold>

[Fertőd, Esterházy-kastély](#)

Európa legnagyobb **sztyeppetava**, a sekély, túlnyomórészt nádasokkal szegélyezett, a **Világörökség** részeként számon tartott **Fertő-tó** egyre népszerűbb kirándulási célpont. A tó legnagyobb része ma már **Ausztriához** tartozik, de a határok átjárhatósága révén egységes egészet alkot a **Fertő-táj**.

Sopron és környéke

Sopron a **kékfrankos** városa is, hagyományos szőlőtermesztő vidék, a soproni szőlősgazdák, a poncichterek borait, elsősorban természetesen a kékfrankost nem lehet kihagyni a kínálatból.

Az ország két leghatalmasabb arisztokrata családjának központja is a környékhez kötődik, az **Esterházy** és a **Széchenyi** család rezidenciája is itt található.

Nagycenk a legnagyobb magyar kastélya mellett, annak nyugvóhelyéről is ismert. Az Esterházyaknak **Fertőd** mellett, **Kismartonban** is van egy hatalmas kastélyuk, de több vár és várom van még mindig a tulajdonukban Ausztriában. Ezeket a Fertő-tó környéki régiónál találjuk meg.

Természetesen vétek lenne megállni a trianoni határoknál, az osztrák részen, Burgenlandban folytatódnak az izgalmas látnivalók. Büszke végvárak, **Fraknó**, **Lánzsér**, főúri kastélyok, **Kismarton**, **Lakompak**, zenei nagyságok, **Haydn** és **Liszt** emlékhelyei mind megannyi kihagyhatatlan kirándulási célpontok.

A birkapásztör legendája

A legenda szerint egy birkapásztör 1752-ben tüzet gyújtott, hogy melegedjen, majd amikor el akarta oltani, a tűz tovább égett, sőt a tűzrakóhelyen másnap is izzott a szén. Egy másik történet szerint egy Rieger nevű szénégető boksája (kúp alakú farakás) sehogy sem akart elaludni, mert a boksát egy elfedett kőszénkibúvás fölé telepíthette. Ez az égést tovább táplálta, ami miatt a hegy is égni kezdett. Az égő hegyet németül brennender Bergnek mondják, ebből született a Brennberg.

Amiről a legendák mesélnek

A középkorban a céhes kézműves legények vándorlásával kapcsolatban az volt a kialakult szokás, hogy az útjukba eső városokban felkerestek néhány nevezetes látnivalót, bizonyosságul annak, hogy valóban ott jártak.

Sopronban 3 bizonyágjegy volt, amit Korabinsky János Mátyás (1740–1811) tanár és térképész 1786-ban megjelent lexikonja sorolt fel:

1. a várfalon elhelyezett szűzlány-fejet (szobrot)
2. az Előkapu átjárója alatt lévő „Zöld követ”
3. az Újteleki kapu előtt álló ún. habán házat, mely kiállta a tűzpróbát

1. A **szűzlány fejhez** kapcsolódik a város alapítását elmesélő soproni szűzlány legendája: A régiek a Tűztorony melletti 1. számú házat (ahol a mai városháza találkozik a toronnyal) tartották Sopron legrégebbi épületének. A monda szerint Sopron helyén egykor hatalmas erdő volt. A környéken élő előkelő úrnak gyermeke született. A kislányt disznóagyar csúfította el. A szülők elhatározták, hogy megszabadulnak a gyerektől, ezért kitették a sűrű erdőbe. A kislányt, az erdőben élő szénégető találta meg. A lányt kunyhójába vitte és felnevelte. A

kovács segítségével még a gyermek agyaráit is sikerült eltávolítani. Nyolc év múlva a lelkiismeret-furdalástól gyötört apa rátalált a lányra. A szénégetőnek hálából a kunyhó helyén kőházat épített. Ez lett Sopron 1. számú háza. Ennek telkén a torony alapjait az időközben felnőtt nemes lány rakta le. A teljes legendát [ITT](#) találhatjátok.

A várostorony (Tűztorony) melletti 1. számú házhoz, amit a mai városháza építésekor (1893-94) bontottak le, még egy legenda kapcsolódik. 1440-ben I. Habsburg Albert magyar király özvegye, Erzsébet királyné udvarhölgyével, Kottaner Jánosnéval ellopatta a koronát a visegrádi Fellegvárból. A koronával menekülő udvarhölgy és Erzsébet királyné fia, a csecsemő László (később V. Habsburg Lászlóként magyar király 1453-57 között) ebben a házban töltött három hetet menekülése során. Az udvarhölgy jól ismerte Sopront, mert korábban Sopron polgármesterének volt a felesége. Ez történelmi tény, de a legenda szerint a Szent Korona is velük volt. Ma már tudjuk, hogy a koronát egy másik útvonalon menekülő Erzsébet királyné vitte magával Bécsbe, ami közel negyed évszázadon át Ausztriában is maradt. A korona az 1463-as bécsújhelyi vagy soproni békével kerül vissza Sopronba (ekkor három napra közszemlére tették ki), és ettől fogva három alkalommal (1622, 1625, 1681) több mint 50 napon át fontos szerephez jut a soproni király és királyné koronázások során. A stilizált szüzlány fej napjainkban a Várfalsétány Lenck-átjárónál található szakaszánál látható.

2. A **Zöld kő** kékeszöld színű, Magyarországon szinte csak az Alpokalján előforduló ritka kristályos ásvány. A kő másolatát ma az Előkapu beton boltívénél találják, az eredeti pedig a Fabricius-ház régészeti kiállításában látható.

A negyedik bizonyágjegy a soproni szüzlány legendájához kapcsolódik.

4. A legenda szerint a lánya felkutatására induló főúr elveszti lováról az **ezüst patkót**, amit szolgálja talált meg. A megtalált ezüst patkó a városfal délkeleti kapujához, a Hátsókapuhoz függesztették ki a középkorban.

Kékfrankos legendája

Sopron városának gyakorta használt jelzője, a Kékfrankos fővárosa. A kékfrankos bor legendája egészen 1809-ig nyúlik vissza, amikor a vesztes győri csata után Sopronnak a francia csapatoknak kellett kosztot és kvártélyt biztosítania. Mivel a francia katonáknak biztosított napi 4 dl bor nem volt elegendő, ezért a soproni német ajkú borosgazdaktól (poncichterek) vásároltak bort. A katonáknak kétféle pénzük volt: a háborús fehér frank és az értékesebb régi kék frank. A borosgazdák csak akkor adtak a legjobb boraikból, ha a borért kék frankot kaptak. Azóta hívják Sopron híres vörös borát kékfrankosnak. A történetben két apró hiba van. Egyrészt Napóleon császár idejében Sopron és környéke fehér bortermelő vidék volt. Másrészt a legendában említett bankók nem is léteztek. A francia katonák (réz ötvözetű) fém pénzzel fizettek és a kékeszöld patina miatt nevezték kék franknak a helyiek.

A soproni Hattyús kút legendája

1917-ben készítették el a szentmargitbányai kőből faragott Hattyús kutat, melyhez nem csak tréfás legenda, de soproni egyetemista hagyomány is kötődik. A kút eredetileg az Orsolya téren állt, ahol még víz is csobogott belőle. Azonban a Városszépítő Egyesület javaslatára később áthelyezték mostani helyére, az Egyetemi Klub elé, a Hunyadi János utca és a Béke út találkozásához. Nem sokkal ez után az 1930-as években meg is született a kőmadárról szóló legenda. E szerint a Nyugat-magyarországi Egyetemen egy többször is sikertelenül vizsgázó diáknak azt mondta szigorú professzora, hogy csak akkor fogja átengedni a vizsgán, ha a kőhattyú kitollasodik. A diákkal együtt érző tréfás kedvű osztálytársak segítségével reggelre a hattyú valóban tollruhát öltött, ugyanis csiriz és lúdtollak segítségével felöltöztették a szobrot. A professzor pedig megengyhült, és a tanuló végre átmehetett a vizsgán. Azóta a hattyútollazás a Valétálás (az egyetemisták búcsú szakestjének) színfoltja, s a város egy mai napig őrzött szokása.

Egy 1972-es szakesten azonban kiderült az igazság. Ott volt ugyanis Dr. Nemky Ernő, az erdészeti növényi tanszék egykori professzora, aki jelen volt az első tollragasztásnál. „1932-ben történt a gazdasági válság idején, amikor elindult Budapestről Sopronba az első filléres vonat. Négyen ballagtunk haza éjszaka, s azon tanakodtunk, hogyan kellene megkacagtatni a filléres vonat utasait. Megtollasítottuk a hattyút. Másnap reggel már ott állt két marcona rendőr, s másik kettő sikálta a csirizt... A diákok legendát faragtak ebből, s minden évben megismétlik a mókát. Nem gondolnak gazdasági válságra, talán nem is hallottak filléres vonatról. Csak együtt örülnek.” Mesélte el az esten a professzor. A kutat egyébként 2014-ben szétszedték és elszállították, majd három hónapos műtermi restaurációt követően megszépülve került vissza helyére idén januárban.

Kőszeg és Szombathely környéke

A határon átnyúló **Kőszegi-hegység** az osztrák-magyar **Írott-kő Natúrpark** része, a bájos **Szent Vid kápolnán**, a **Hétvezér forráson** át a gyönyörű panorámájú kőszegi **Kálvária-hegyig**.

Kőszeg ostromának legendája, avagy Jurisics Miklós és Ibrahim pasa barátsága

Kőszeg egy tündéri kis ékszerdoboz az Alpokalján, történelmi hangulatot árasztó utcáit, ódon várfalait, és az 1532-es ostrom történetét bizonyára mindenki ismeri. Azt azonban jóval kevesebben tudják, hogy a városka töröktől való megmenekülését a legendák szerint a hősies küzdelem mellett két nagyszerű ember barátságának is köszönheti.

1532. augusztus 5-én félelmetes haderő, becslések szerint közel 120 ezer muszlim harcos zárta körül Kőszeget. A török sereget maga a szultán, I. Szulejmán és fővezére, a híres Pargali Ibrahim pasa vezette, velük szemben mindössze 800 fegyverforgató férfiember és pár ezer, többnyire a környékbeli falvakból bemenekült földönfutó védte a kicsinyke alpokaljai várost.

Az ostrom több mint három hétig tartott, melynek során a védők tizennyolc gyilkos rohamot álltak ki, létszámuk, erejük egyre fogyott, az utolsó támadást már csak egy kisebbfajta csodának köszönhetően tudták visszaverni. Augusztus 28-án halálosan fáradtan és szinte védtelenül álltak a porig rombolt falakon a hatalmas török ármádiával szemben.

A mindent eldöntő, végső roham azonban, amely megpecsételte volna a városkában rekedt több ezer asszony, gyermek és idős ember, továbbá a megmaradt védők sorsát, elmaradt.

Mindez egy régi barátságnak, és két kiváló, egymást a harcban is tisztelő katonának volt köszönhető: a görög származású török fővezérnek, Pargali Ibrahim pasának, és a Dalmáciában napvilágot látott kőszegi kapitánynak, az Isztambulban korábban császári követként megforduló Jurisics Miklósnak, azaz Nikola Jurišić-nak.

Őrségi Nemzeti Park védelme alatt álló tájegység jellegzetes falvai máig őrzik az ősi „szeres” településformát, melynek jellemzője a néhány, egymáshoz közel épített házból álló, eredetileg rokoni kisközösségeket alkotó „szerek” laza hálózata.

Az **Őrség** neve is az egykoron itt élő, a német betörésekkel szemben őrt álló, határőrökként szolgáló, független, szabad emberekre eredeztethető vissza.

A keleti kapu, **Körmend** legértékesebb műemléke az impozáns **Batthyány-kastély** hatalmas angolparkjával és az épületben kialakított érdekes kiállításával.

Az Őrség szíve, **Őriszentpéter** egy kilenc szerből álló tipikus szerez település, az egyik szer, **Templomszer** egy nagyon bájos **Árpád-kori templom** köré épült. Az Őrségi falusi templomok gyöngyszeme kétségkívül **Velemér**, román kori freskókkal díszített temploma, és ha már arra járunk, semmiképpen se hagyjuk ki a már a Hetés tájegység határán lévő **Szentgyörgyvölgy** elragadó festett fakazettás mennyezetű református templomát.

Őrségi legendák

Az Őrség Nyugat-Magyarország tájegysége. Az itteni mondavilág nagyon gazdag.

A Fekete-tó

Szalafő, Farkasfa és Orfalu között terül el egy lápvidék, benne a Fekete-tóval. Nehéz megközelíteni az ingoványos talaj miatt, csak túravezetőkkel látogatható. Mivel itt a természet az úr, sok növény- és állatfaj honos erre, köztük ritkaságnak számít a harmatfű nevű húsevő növény és a vidrafű. A tó valójában nem is tó, inkább egy láp. Farkasfán azt mondják, hogy egy templom állt itt régen. Persze a legendák megmagyarázzák, hogyan tűnt el innen ez a templom. Történt egyszer, hogy a karácsonyi éjféli miséről lekésett egy asszony. Nagyon szégyellte magát emiatt, szégyenében majdnem elsüllyedt. Kívánsága azonban valóra vált, mivel valóban elsüllyedt a templommal együtt. Azóta minden éjféltkor karácsony napján a tóból csengők hangjai hallatszanak. Az öregek egykor a keresztet is látták kiemelkedni a vízből, amely a torony tetején volt. Egy másik legenda is létezik a tó kapcsán. A közeli falu, Szalafő egyik lánya beleszeretett egy fiúba, aki azonban gazdag volt, így társadalmi különbségek miatt nem támogatták szülei az esküvőt. A fiú végül elvett egy másik lányt. A néphit szerint a szegény családból származó lány annyira szomorú lett, hogy könnyeivel elárasztotta a vidéket. A templom ebben a történetben is felbukkant, amely ennek okán elsüllyedt, viszont néha hallható harangjának éneke. Ha templomot nem is rejt a mélye, de állatok, sőt emberek már belevesztek az ingoványba. Más legendák szerint a Fekete-tó összeköttetésben áll a föld alatti világgal. Egy pásztor, amikor legeltette a teheneit azok rossz útra tértek, elkóboroltak. Mire a pásztor felébredt, a láp már elragadta mindegyiket. Később csontjaikat és körmeiket a Balatonban találták meg, amelyeket itt kecskekörmöknek neveznek. A könnyből fakadó forrás vagy folyó motívuma itt a muszlai források kapcsán is szerepet kap. A szalafői változatban a lány vétkes is, mivel szüleit szemmel verte (átkozta).

Török kori mondák

Kétvölgy falu Túrnyek nevű dombja a szentgotthárdi csatához kapcsolódik (1664). Valójában ez a név szlovén nyelven egy népre, a törökre utal, akik el akarták foglalni a falut hadjárataik során. Az egyik legenda szerint a törökök itt elástak egy aranyból készült borjút formázó szobrot. A kincset többen is próbálták felkutatni, ezidáig eredménytelenül. Az Őrségi történetek egyik jellegzetes mondatípusa a törökök által leágyúzott templomokról szól. Ezt mesélik a kistrákosi, szattai, veleméri, szomoróci templomról, melyek közül manapság már csak a veleméri látható. Kistrákoson és Pankaszon egyaránt azt mesélték, hogy a templomot az oda bemenekült népre döntötték a törökök, minthogy a vezérüket zavarta az istentiszteletről szóló harangszó. Az összeomló toronyból lezuhanó harang az emberek vérén csúszva gördült le a templomdomb alatt fakadó forrásba, ahol a harang azóta is ott van. A szattai Nyársas-völgy, a szalafői Nyúzó-árok arról kapták a nevüket, hogy a népi emlékezet szerint a törökök ott nyársalták fel, illetve nyúzták meg az embereket. Különösen az 1664-es szentgotthárdi csatával összefüggésben ismertek olyan mondák, miszerint az Őrségiek is megverték, kiűzték az ellenséget. Szattáról történetesen az asszonyok üzték ki őket sütőlapátot ragadva.

Habsburg-korszak

Még száz év múltán is része a szájhagyománynak az utolsó Habsburgok emléke, egyértelműen pozitívan azonban csak Erzsébet királynéről és fiáról, Rudolf trónörökösről meséltek. Ugyanis a néphit szerint Erzsébet a magyar foglyok szabadon bocsátását kérte nászajándékkul a császártól, majd amikor évtizedekkel később merénylet áldozata lett, az őrségi falvakban a királyné emlékére Erzsébet-ligeteket építettek. A Rudolfról feljegyzett monda a trónörökös népi hagyománykörének legelterjedtebb eleme, bár egyes szövegekben Rudolf nem Rothschild fiát, hanem a feleségét lövi le (mert az a császár szeretője). Itteni egyedi sajátosság, hogy a XIX-XX.. század fordulóján született Rudolf-nóták egyikének egy részletével fejezi be az elbeszélte történetet.

Betyárok

A közeli Somogyhoz és Zalához hasonlóan az Őrségben is sokat meséltek a menősöknék hívott betyárok különféle cselekedeteiről. Első számú népi hőse Savanyú Jóska, akiről Vas megye más részein is mondák sokasága maradt fenn. A történetekben mint pozitív betyár szerepel, aki csak a gazdagokat rabolja, a szegényeket pedig segíti. Miután megvendégelték egy háznál, mindig azt mondta távozáskor: Kössetek gombot a nyelvekre! Egy ivánci történet szerint, amikor a ház ura szóvá teszi Savanyú Jóska nála szolgáló apjának, hogy látni kívánná betyárrá lett fiát, az emlegetett zsvány csakhamar megjelent az úr kastélyában, majd a kíváncsisága miatt kirabolta őt. Kistrákoson pedig arról meséltek, hogy a betyár drótostót ruháját véve magára részt vett saját anyja temetésén úgy, hogy jelenléte a pandúroknak nem tűnt fel. A többi betyárhoz hasonlóan azonban Savanyú Jóska sorsa is a bukás: szeretője árulása következtében elfogják, mert az álmport kevert titkon az italába. A Milosics ihász nevű betyár mágikus képességei és törvénytelen gazdasági ügyletei következtében rövid idő alatt dúsgazdaggá lett, még bárói címért is folyamodott a királyhoz, de azt csekély iskolázottságára tekintettel nem kapta meg. A természetben is nagydarab embertől egyaránt tartottak az egyszerű nép és a hatósági emberek, mert az a hír járta róla, hogy rontani tud, kerékabroncon átbújva farkassá képes változni, természetfeletti képességei miatt nem fogja a golyó, csak lópatkószöggel löhető meg. Miután meghalt, térdtől lefelé levágták a két lábát, hogy a koporsóba beleférjen. Még holtan is annyira féltek tőle az emberek, hogy nem tudták koporsóját végigvinni a főutcán, hanem árkon-bokron keresztül voltak kénytelenek kivinni a temetőbe. Az iklódi csárdásné történetét a kistrákos szájhagyomány őrizte meg: a csárdásné kikapós asszony volt, szívesen mulatott együtt a gyakran betérő betyárokkal. Egy ilyen alkalommal annyira belefeledkezett a vigasságba, hogy a pincében nyitva felejtette a csapot és az összes bort elfolyatta. Férje haragra gerjedt, bosszúból megnyúzta. Mások szerint azért végzett vele, mert az asszony az egyik betyár szeretője lett.

Tündérek

Őriszentvid (Strehovci) Szlovéniához került, az itteni helyi legendák szerint a tó helyén régen szántóföld volt, amit az erdőben élő szerzetesek műveltek meg, majd ők duzzasztották mesterségesen a tavat a Bakonaki-patakból, a tó neve is ez lett. Tündérek lakhelyévé vált, akik mindig zöld ruhában jártak, de még a hajuk is zöld színű volt. Egy tudományos csoport 2001-ben kezdődött kétéves kutatás után megállapította, hogy közvetlenül az itteni Szent Vid-kápolnánál két erővonal vagy sárkányvonal keresztezi egymást. Emellett körülbelül 50 erős energiapont található, amelyek közül huszonhatnál meghatározták, hogy milyen betegségek kezelésére hatnak. Többen ott tartózkodásuk után is bizsergést éreztek testükön, amely gyógyult. Nem véletlen, hogy Marko Pogačnik szobrász Ljubljana mellett itt is elhelyezett pár mágikus kőoszlopot.

Kígyók

Az Őrség természeti adottságaiból is következik, hogy a tájegység a kígyókról szóló történeteket tekintve az egyik leggazdagabb Magyarországon. A gyerekekkel a tejet együtt fogyasztó vagy a legelőn a tehenet megszipó kígyó hagyománya hétköznapi dolognak számított, de ennél voltak bizarabb esetek is. A mondákban szerepel fűtyülő és tarajos kígyó, valamint a kiváló gyógyszernek tartott kígyózsír. Léteztek történetek emberbe bújó vagy azokat elnyelő kígyókról is.

Az elsüllyedt templom

A legismertebb monda szerint a lápos tó helyén egykor egy templom állt. Az egyik karácsonyon azonban az éjféli mise visszafordíthatatlan tragédiába torkollott. Egy szolgálólány ugyanis hiába igyekezett bármennyire, szégyenszemre elkésett a szentmiséről, emiatt pedig annyira dühbe gurult, hogy átkozódva azt kívánta, bárcsak azonnal elsüllyedne a templom.

A templomot a következő pillanatban el is nyelte a föld, a helyén pedig egy tó fakadt. Azt mondják, hogy azóta minden karácsonykor, pontban éjfélkor harangszó hallatszik a mélyből, sőt, egyesek szerint a régi öregek még a templom keresztjét is látni vélték.

Könnyben áztatott vidék

A Fekete-tó helyén álló templomról tanúskodik egy másik legenda is, amelyben azonban nem egy éjféli miséről esik szó, hanem egy flancos esküvőről. Történt ugyanis, hogy egy szegény szalafői lány beleszeretett egy gazdag fiúba. A vagyonos család azonban ellenezte frigyüket, a szülői akarat miatt ezért szerelmük nem teljesülhetett be, a fiú pedig végül kénytelen volt egy rangban hozzá illő lányt választani.

A pénztelen lány a házasságkötés napján kétségbeesetten sírni kezdett, könnyei patakká változva elárasztották a vidéket, a templom pedig elsüllyedt a mocsárban, harangja a szóbeszéd szerint máig megkondul néha. Az innen eredő Zala folyó egészen a Balatonig elvitte az őrségi tragédia hírét és bánatát.

Zala

fürdőkultúra teszi az idegenforgalom térképére **Zala** megyét. Hála a fekete arany iránti kutatásoknak, sok helyen tört fel a mélyből olaj helyett értékes **termálvíz**, amit váltakozó sikerrel használnak ki a helyi közösségek. A fürdőhelyek koronázatlan királya **Zalakaros**,

A Hévízi-tó legendája

A Hévízi-tó közkedvelt fürdőhely, egyben jelentős látványossága is Zala megyének, hiszen Európa legnagyobb gyógyhatású melegvizes tava. A kialakulását egy legenda is övezi, mely szerint a régi időkben egy keresztény dajka Szűz Máriához imádkozott, hogy lebénuult fia meggyógyulhasson. Fohászat meghallgatva Mária forrást fakasztott, melynek jótékony hatásától a gyermek felépült. Sőt, később római császár lett belőle, I. Theodosius néven.

Kandikó vezér története

Kandikó 302 méterével Göcsej legmagasabb pontja. Mondája a következő: élt egy Kandikó nevű vezér, aki nemcsak hogy fosztogatott a megyében, de szemet vetett Csatár vitéz feleségére is. Párbajra hívta őt, ez azonban csak egy csapda volt, mert Csatárt Kandikó

emberei várták, akik ledobták a mélybe. Végül nem járt jobban Kandikó sem, ugyanis amikor ellenőrizte volna ellenfele halálát, a füstölgő, tüzes mélység őt is magával ragadta. Így, ha tiszta a Kandikó, szép idő várható, viszont ha gőzölög, akkor éppen ellenkezőleg.

Pécs

écs, a 2010-es év **Európai Kulturális Fővárosa**. Pécs két emblemikus épülete, az impozáns négytornyú neoromán **székesegyház** és a főtéren álló hajdani, ma katolikus templomként működő **dzsámi** a város leghíresebb látnivalói. A török kor emléke még a manapság is muzulmán imahelyként és múzeumként funkcionáló **Jakováli Hasszán pasa dzsámija** a kecses minarettel.

Csontváry műveinek kiállítása, ill. a város nevétől elválaszthatatlan **Zsolnay** porcelánok múzeuma

A pécsi „szerelemlakatok” romantikus meséje

Kihagyhatatlan látványossága Pécsnek a Janus Pannonius utca beugróinak vaskerítésein csüngő lakattömeg. A helyi párok szokása évtizedekre nyúlik vissza, már az 1980-as években lakatoltak a pécsi szerelmesek. Tény, hogy romantikus gesztus egy kvázi örökéletű lakatba zárni érzéseinket, így hamar hagyomány lett a városban a függőzár elhelyezése. De hogy ki, és mikor kattintotta fel az első lakatot a vasrácsra, azt a tősgyökeres pécsiek sem tudják pontosan megmondani. Egyesek szerint a közeli iskolából jártak ide a végzős diákok, hogy a már „levetett” szekrénylakatjuktól megszabaduljanak, egy másik történet szerint pedig így jelezték szeretőiknek a házasságtörő pécsi asszonyok, hogy lelépett a ház ura. A harmadik – egyben leghihetőbb – történet szerint egy középiskolás pár teremtette meg a „szerelemlakatok” hagyományát, amelyet azonnal követtek más fiatalok is.

Tragikus mecseki legendák

pécsma

Írta: [pecsma](https://www.pecsma.hu/)

A mecseki legendák kifejezetten kemény, meredek történetek, amikből most néhány izgalmasabbat be is mutatunk.

Zengő

Súlyos tragédia lengi be a Zengőt. Élt itt állítólag egy pásztor, a kisfia, meg a felesége, utóbbi pedig nem jól viselte, hogy családja szegény. A többre vágyó nőnek a hegy szelleme megsúgta, hogy a Zengő virágvasárnapon feltárja kincseit. A nő kisgyermekével rá is bukott a hírre, ami igaznak is bizonyult.

Kilátás a Zengőről

A hegy szelleme becsalogatta a kincsesbarlangba a nőt, aki odabent a kincsektől elámulva lerakta gyermekét, és elkezdett felpakolni a drágaságokból. Mikor a zsákmányát kivitte, visszafordult a fiúért, de a hegy akkorra már bezárult. Ha a Zengőt morogni halljuk, az a fiú segélykiáltása. Ha pedig itt vihar van, a kapzsi asszony siratja fiát.

Kőlyuk

A legenda szerint Ibrahim pasa a kőlyuki barlangban bújt el, miután kirabolta Mátyás király várát. Csak hogy a barlangban már laktak, egy apa és a lánya. A pasának pedig a nagy rejtőzködés közepette is volt annyi ideje, hogy belezúgjon a lányba. Az apa érthető okokból kifolyólag nem támogatta az egyoldalú vonzalmat, amit Ibrahim rövidre zárt: megölte a férfit. Az apa azonban, úton a túlvilág felé, megátkozta a törököt.

Tragédia történt a barlangban

A pasa tett az átokra, elkezdte erőszakosan bevonszolni a lányt a barlang belsejébe, de hirtelen elkezdett mennydörögni, a barlang bejárata elé pedig hatalmas kövek zuhantak. Az eső is eleredt, befolyt a barlangba, apránként megtöltötte azt, a török és a lány pedig megfulladtak. Az apa átka egyébként állítólag így szólt: „Ha lányomat bántani mered, semmisülj meg vele együtt!”. Ennél azért kitalálhatott volna jobbat is, olyat amitől a lány mondjuk nem hal meg.

Zsongor-kő

Egyszerűségében drámai a Zsongor-kő legendája. Zsongor egy magyar legény volt, volt egy menyasszonya, akit egy török pasa kiszemelt magának. A sunyi török elrabolta a lányt, akit aztán Zsongor ki is szabadított, az izgalom pedig most hág a tetőfokára, ugyanis szökésüket a török örök kiszúrták, és nyomukba eredtek. Tragikus mecseki legendák

pecsma

Írta: pecsma
2015.07.15.

A mecseki legendák kifejezetten kemény, meredek történetek, amikből most néhány izgalmasabbat be is mutatunk.

Zengő

Súlyos tragédia lengi be a Zengőt. Élt itt állítólag egy pásztor, a kisfia, meg a felesége, utóbbi pedig nem jól viselte, hogy családja szegény. A többre vágyó nőnek a hegy szelleme megsúgta, hogy a Zengő virágvasárnapon feltárja kincseit. A nő kisgyermekével rá is bukott a hírre, ami igaznak is bizonyult.

Kilátás a Zengőről

A hegy szelleme becsalogatta a kincsesbarlangba a nőt, aki odabent a kincsektől elámulva lerakta gyermekét, és elkezdett felpakolni a drágaságokból. Mikor a zsákmányát kivitte, visszafordult a fiúért, de a hegy akkorra már bezárult. Ha a Zengőt morogni halljuk, az a fiú segélykiáltása. Ha pedig itt vihar van, a kapzsi asszony siratja fiát.

Kőlyuk

A legenda szerint Ibrahim pasa a kőlyuki barlangban bújt el, miután kirabolta Mátyás király várát. Csak hogy a barlangban már laktak, egy apa és a lánya. A pasának pedig a nagy rejtőzködés közepette is volt annyi ideje, hogy belezúgjon a lányba. Az apa érthető okokból kifolyólag nem támogatta az egyoldalú vonzalmat, amit Ibrahim rövidre zárt: megölte a férfit. Az apa azonban, úton a túlvilág felé, megátkozta a törököt.

Tragédia történt a barlangban

A pasa tett az átokra, elkezdte erőszakosan bevonszolni a lányt a barlang belsejébe, de hirtelen elkezdett mennydörögni, a barlang bejárata elé pedig hatalmas kövek zuhantak. Az eső is eleredt, befolyt a barlangba, apránként megtöltötte azt, a török és a lány pedig megfulladtak. Az apa átka egyébként állítólag így szólt: „Ha lányomat bántani mered, semmisülj meg vele együtt!”. Ennél azért kitalálhatott volna jobbat is, olyat amitől a lány mondjuk nem hal meg.

Zsongor-kő

Egyszerűségében drámai a Zsongor-kő legendája. Zsongor egy magyar legény volt, volt egy menyasszonya, akit egy török pasa kiszemelt magának. A sunyi török elrabolta a lányt, akit aztán Zsongor ki is szabadított, az izgalom pedig most hág a tetőfokára, ugyanis szökésüket a török örök kiszúrták, és nyomukba eredtek.

A mélybe vetette magát

Arról, hogy a menekülés sikeres volt-e, mindenkinek meglehet a saját véleménye, ugyanis Zsongor egy lapos sziklaperemről lovával és kedvesével együtt a halálba ugratott. De legalább nem estek fogságba. A kőszirtet, ahonnan a fiú és párja lezuhant, a hegy lábánál élő falusiak nevezték el Zsongor-kőnek.

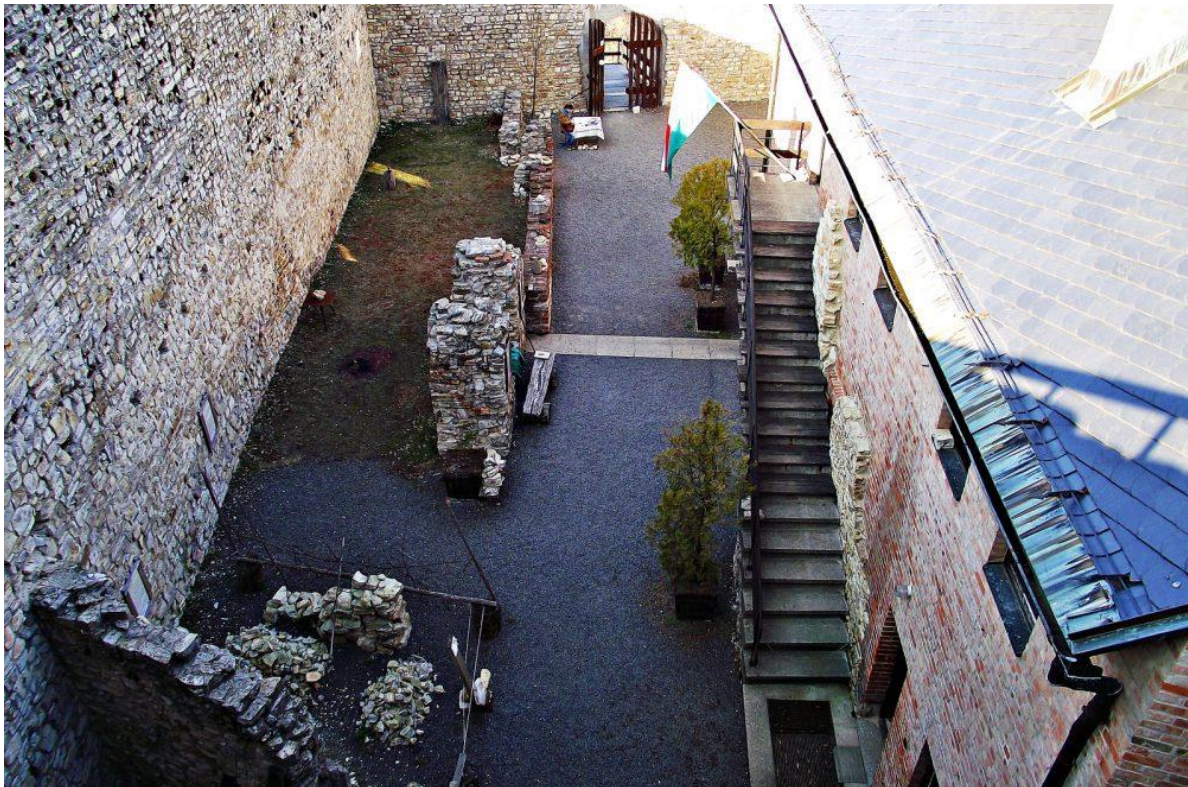
Kantavár

Kantavár romjai az Észak-Mecsekben találhatóak, igazi klasszikus a természetjárók körében. Azt viszont sokan nem tudják, hogy a vár neve egy rablólovagtól származik, aki itt gyűjtötte össze a pályafutása alatt rabolt javakat. Az értékes portékák mellett azonban a legenda

szerint Kanta lovag itt tartotta fogva egy környékbeli magyar nagyúr legszebb leányát is, akit el is akart passzolni egy török pénzembernek, természetesen vaskos ellenszolgáltatásért. A fogvatartó azonban – meglepő fordulat – beleszeretett a lányba. Kanta azonban hiába ostromolta a lányt szerelmével, az ellenállt neki. A lánynak ugyanis volt ekkor már kiszemeltje egy törökellenes lovag képében. Meg hát, ki zúgna bele a börtönőrébe? Egyik nap pedig érkezett egy hír a várba, miszerint egy szerelmét kereső ifjú harcos útban van feléjük. Kanta rájött, hogy ez a fiú bizony a konkurense lehet, ezért egy bérgyilkossal megölette. A bérgyilkos eltette a halott harcos ékszereit, hogy bizonythassa tettét Kantának, a rablóvezér viszont, mikor meglátta ezeket, rádöbbsent, hogy azok a saját testvérének családi ékszerei voltak. Kanta testvérét a vár mellett temette el, ahova nemsokkal később a bánatába belehalt lányt is el kellett hantolnia. Kanta ezután meghasonlott, lopott javait szétszórta a szegényeknek, és remeteként halt meg.

Márévár

Márévár, akárcsak Kantavár, egy lovagról kapta nevét, értelemszerűen Máréról. A vitéz a Magyaregregyhez közeli várban lakott feleségével, mindaddig míg a király háborúba nem hívta. Máré megeskette nejét, hogy az maradjon hozzá hű, amíg haza nem tér a csatákból. A legenda fordulata kiszámítható, a feleség több év kitartó hűség után félrelépett, méghozzá Máré testvérével – akitől aztán született egy lánya. A kislány pedig már majdnem nővé érett, mikor a háborútól kiégett Máré betoppant.

Máré nem viccelt

A vitéz annyira begőzölt, hogy ostrom alá vette saját, és testvére várát is, megölve a hűtlen párt. Az igazi meglepetés ezután jön. A lány ugyanis túlélte, anyja azonban halála előtt varázsátkot mondott rá, melynek következtében egy barlangba került, ahonnan csak minden 77. évben szabadul annyi időre, hogy megmosakodjon a Máré-völgy patakjában. Az átkot pedig csak egy olyan férfi oldhatja fel, aki ekkor épp arra jár és gyorsan megcsókol egy medvét, egy kígyót, meg egy varangyot. Az átkozott lány feltehetően tehát még sokáig a barlang fogja marad.

Babás szerkövek

Két pénzes család egymásnak feszülése teremtette meg a Jakab-hegyen található babásszerköveket. A folyamatosan egymásra licitáló családokhoz betért egyszer egy rejtélyes koldus, akit mindkét család elzavart. A koldus pedig a következő felkiáltással átkozta meg őket: „Akkor váljatok kővé, amikor a legboldogabbak akartok lenni!”. Ez pedig nyilván így is lett, a kérdés az, hogy hogyan? A két családban volt egy-egy házasodni készülő lány, akik egyszerre mentek férjhez.

mecseki legendák

A mecseki legendák kifejezetten kemény, meredek történetek, amikből most néhány izgalmasabbat be is mutatunk.

Zengő

Súlyos tragédia lengi be a Zengőt. Élt itt állítólag egy pásztor, a kisleány, meg a felesége, utóbbi pedig nem jól viselte, hogy családja szegény. A többre vágyó nőnek a hegy szelleme megsúgta, hogy a Zengő virágvasárnapon feltárja kincseit. A nő kisgyermekével rá is bukott a hírre, ami igaznak is bizonyult. A hegy szelleme becsalogatta a kincsesbarlangba a nőt, aki odabent a kincsektől elámulva lerakta gyermekét, és elkezdett felpakolni a drágaságokból. Mikor a zsákmányát kivitte, visszafordult a fiúért, de a hegy akkorra már bezárult. Ha a Zengőt morogni halljuk, az a fiú segélykiáltása. Ha pedig itt vihar van, a kapzsi asszony siratja fiát.

Kőlyuk

A legenda szerint Ibrahim pasa a kőlyuki barlangban bújt el, miután kirabolta Mátyás király várát. Csak hogy a barlangban már laktak, egy apa és a lánya. A pasának pedig a nagy rejtőzködés közepette is volt annyi ideje, hogy belezúgjon a lányba. Az apa érthető okokból kifolyólag nem támogatta az egyoldalú vonzalmat, amit Ibrahim rövidre zárt: megölte a férfit. Az apa azonban, úton a túlvilág felé, megátkozta a törököt. Tragédia történt a barlangban

A pasa tett az átokra, elkezdte erőszakosan bevonszolni a lányt a barlang belsejébe, de hirtelen elkezdett mennydörögni, a barlang bejárata elé pedig hatalmas kövek zuhantak. Az eső is eleredt, befolyt a barlangba, apránként megtöltötte azt, a török és a lány pedig megfulladtak. Az apa átka egyébként állítólag így szólt: „Ha lányomat bántani mered, semmisülj meg vele együtt!”. Ennél azért kitalálhatott volna jobbat is, olyat amitől a lány mondjuk nem hal meg.

Zsongor-kő

Egyszerűségében drámai a Zsongor-kő legendája. Zsongor egy magyar legény volt, volt egy menyasszonya, akit egy török pasa kiszemelt magának. A sunyi török elrabolta a lányt, akit aztán Zsongor ki is szabadított, az izgalom pedig most hág a tetőfokára, ugyanis szökésüket a török örök kiszúrták, és nyomukba eredtek. A mélybe vetette magát Arról, hogy a menekülés sikeres volt-e, mindenkinek meglehet a saját véleménye, ugyanis Zsongor egy lapos sziklaperemről lovával és kedvesével együtt a halálba ugratott. De legalább nem estek fogságba. A kőszirtet, ahonnan a fiú és párja lezuhant, a hegy lábánál élő falusiak nevezték el Zsongor-kőnek.

Kantavár

Kantavár romjai az Észak-Mecsekben találhatóak, igazi klasszikus a természetjárók körében. Azt viszont sokan nem tudják, hogy a vár neve egy rablólovagtól származik, aki itt gyűjtötte

össze a pályafutása alatt rabolt javakat. Az értékes portékák mellett azonban a legenda szerint Kanta lovag itt tartotta fogva egy környékbeli magyar nagyúr legszebb leányát is, akit el is akart passzolni egy török pénzembernek, természetesen vaskos ellenszolgáltatásért. A fogvatartó azonban – meglepő fordulat – beleszeretett a lányba. Kanta azonban hiába ostromolta a lányt szerelmével, az ellenállt neki. A lánynak ugyanis volt ekkor már kiszemeltje egy törökellenes lovag képében. Meg hát, ki zúgna bele a börtönőrébe? Egyik nap pedig érkezett egy hír a várba, miszerint egy szerelmét kereső ifjú harcos útban van feléjük. Kanta rájött, hogy ez a fiú bizony a konkurens lehet, ezért egy bérgyilkossal megölette. A bérgyilkos eltette a halott harcos ékszereit, hogy bizonythassa tettét Kantának, a rablóvezér viszont, mikor meglátta ezeket, rádöbbsent, hogy azok a saját testvérének családi ékszerei voltak. Kanta testvérét a vár mellett temette el, ahova nemsokkal később a bánatába belehalt lányt is el kellett hantolnia. Kanta ezután meghasonlott, lopott javait szétszórta a szegényeknek, és remeteként halt meg.

Márévár

Márévár, akárcsak Kantavár, egy lovagról kapta nevét, értelemszerűen Máréról. A vitéz a Magyarereggyhez közeli várban lakott feleségével, mindaddig míg a király háborúba nem hívta. Máré megeskette nejét, hogy az maradjon hozzá hű, amíg haza nem tér a csatákból. A legenda fordulata kiszámítható, a feleség több év kitartó hűség után félrelépett, meghozza Máré testvérével – akitől aztán született egy lánya. A kislány pedig már majdnem nővé érett, mikor a háborútól kiégett Máré betoppant. Máré nem vicselt. A vitéz annyira begőzölt, hogy ostrom alá vette saját, és testvére várát is, megölve a hűtlen párt. Az igazi meglepetés ezután jön. A lány ugyanis túlélte, anyja azonban halála előtt varázsátkot mondott rá, melynek következtében egy barlangba került, ahonnan csak minden 77. évben szabadul annyi időre, hogy megmosakodjon a Máré-völgy patakjában. Az átkot pedig csak egy olyan férfi oldhatja fel, aki ekkor épp arra jár és gyorsan megcsókol egy medvét, egy kígyót, meg egy varangyot. Az átkozott lány feltehetően tehát még sokáig a barlang fogja marad.

Babás szerkövek

Két pénzes család egymásnak feszülése teremtette meg a Jakab-hegyen található babásszerköveket. A folyamatosan egymásra licitáló családokhoz betért egyszer egy rejtélyes koldus, akit mindkét család elzavart. A koldus pedig a következő felkiáltással átkozta meg őket: „Akkor váljatok kövé, amikor a legboldogabbak akartok lenni!”. Ez pedig nyilván így is lett, a kérdés az, hogy hogyan? A két családban volt egy-egy házasodni készülő lány, akik egyszerre mentek férjhez.

Arról, hogy a menekülés sikeres volt-e, mindenkinek meglehet a saját véleménye, ugyanis Zsongor egy lapos sziklaperemről lovával és kedvesével együtt a halálba ugratott. De legalább nem estek fogságba. A köszirtet, ahonnan a fiú és párja lezuhant, a hegy lábánál élő falusiak nevezték el Zsongor-kőnek.

Kantavár

Kantavár romjai az Észak-Mecsekben találhatóak, igazi klasszikus a természetjárók körében. Azt viszont sokan nem tudják, hogy a vár neve egy rablólovagtól származik, aki itt gyűjtötte össze a pályafutása alatt rabolt javakat. Az értékes portékák mellett azonban a legenda szerint Kanta lovag itt tartotta fogva egy környékbeli magyar nagyúr legszebb leányát is, akit el is akart passzolni egy török pénzembernek, természetesen vaskos ellenszolgáltatásért. A fogvatartó azonban – meglepő fordulat – beleszeretett a lányba. Kanta azonban hiába ostromolta a lányt szerelmével, az ellenállt neki. A lánynak ugyanis volt ekkor már kiszemeltje egy törökellenes lovag képében. Meg hát, ki zúgna bele a börtönőrébe? Egyik nap pedig érkezett egy hír a várba, miszerint egy szerelmét kereső ifjú harcos útban van feléjük. Kanta rájött, hogy ez a fiú bizony a konkurens lehet, ezért egy bérgyilkossal megölette. A

bérgyilkos eltette a halott harcos ékszereit, hogy bizonythassa tettét Kantának, a rablóvezér viszont, mikor meglátta ezeket, rádöbbsent, hogy azok a saját testvérének családi ékszerei voltak. Kanta testvérét a vár mellett temette el, ahova nemsokkal később a bánatába belehalt lányt is el kellett hantolnia. Kanta ezután meghasonlott, lopott javait szétszórta a szegényeknek, és remeteként halt meg.

Márévár

Márévár, akárcsak Kantavár, egy lovagról kapta nevét, értelemszerűen Máréról. A vitéz a Magyaregregyhez közeli várban lakott feleségével, mindaddig míg a király háborúba nem hívta. Máré megeskette nejét, hogy az maradjon hozzá hű, amíg haza nem tér a csatákból. A legenda fordulata kiszámítható, a feleség több év kitartó hűség után félrelépett, méghozzá Máré testvérel – akitől aztán született egy lánya. A kislány pedig már majdnem nővé érett, mikor a háborútól kiégett Máré betoppant.

A vitéz annyira begőzölt, hogy ostrom alá vette saját, és testvére várát is, megölve a hűtlen párt. Az igazi meglepetés ezután jön. A lány ugyanis túlélte, anyja azonban halála előtt varázsátkot mondott rá, melynek következtében egy barlangba került, ahonnan csak minden 77. évben szabadul annyi időre, hogy megmosakodjon a Máré-völgy patakjában. Az átkot pedig csak egy olyan férfi oldhatja fel, aki ekkor épp arra jár és gyorsan megcsókol egy medvét, egy kígyót, meg egy varangyot. Az átkozott lány feltehetően tehát még sokáig a barlang fogja marad.

Babás szerkövek

Két pénzes család egymásnak feszülése teremtette meg a Jakab-hegyen található babásszerköveket. A folyamatosan egymásra licitáló családokhoz betért egyszer egy rejtélyes koldus, akit mindkét család elzavart. A koldus pedig a következő felkiáltással átkozta meg őket: „Akkor váljatok kővé, amikor a legboldogabbak akartok lenni!”. Ez pedig nyilván így is lett, a kérdés az, hogy hogyan? A két családban volt egy-egy házasodni készülő lány, akik egyszerre mentek férjhez.

Dunakanyar legszebb részén találjuk a magyar középkor egyik legfontosabb települését, **Visegrádot**, a volt **királyi palotával**, a **fellegvárral**, számos gyerekbarát programmal. A környékről indulnak a legszebb turistautak a **Visegrádi-hegység**, a túlpartról pedig a **Börzsöny** belsejébe. Fantasztikus panorámát nyújtó hegycsúcsok, vadregényes szurdokok lesznek célpontjaink.

Létrázhatunk hazánk legvadregényesebb szurdokvölgyében, a **Rám-szakadékban**, felmászhatunk a **Prédikálószerkére**, vagy a **Hegyes-tetőre**, élvezve a legsodálatosabb panorámát a Dunakanyarra. Ősi fővárosunkban, a csodás fekvésű **Esztergomban** találjuk hazánk **legnagyobb templomát** és egykori **királyi palotáját** is, de az egyedülálló, családbarát **Duna Múzeum** is kihagyhatatlan látnivaló. Ne feledkezzünk el a másik part legnagyobb városáról sem, a barokk kori **Vácról**, amely hangulatos főterével, impozáns **székesegyházával**, **bizarr múmiáival** és Duna-parti sétányával mindenképpen megér egy kirándulást. A régióban mindenki megtalálja a magának való kis csodát, legyen az művészeti, történelmi vagy természeti látnivaló.

Pilisi legendárium

http://www.franyorudolf.hu/?page_id=540

A Szerelmesek Tölgyének legendája

A több, mint 200 éves tölgyfa ágai közé két évszázada rejtette el levelét egy lovászfű a nemesi családba tartozó szerelmének, akit máshoz kívánt apja adni.

A levelet a lány helyett a pilisi erdőben imádkozó szerzetes találta meg, aki a levél titkos továbbításában és a lány válaszában visszajuttatásában is segédkezett.

Így levelezett a két fiatal egymással, míg végül a nyár közepén, “a fény győzelmének ünnepén”, Keresztelő János napjának éjszakáján a szerzetes pap meg is eskette őket a tölgy lombja alatt.

Az ifjú házaspár Pozsonyba menekültek a lány haragos szülei elől, a lány azonban még éveket leveleket írt hálából a segítőkész szerzetesnek, amelyeket a “Pilisi Szerelmesek Tölgyéhez” címzett. A kor postai szolgáltatására jellemző módon, a leveleket a szerzetes meg is kapta.

Azóta számos szerelmespár váltott üzenetet és gyűrűt is az öreg tölgy árnyékában.

PALÓCFÖLD

A vidék elsőszámú utazási célpontja, a csodálatosan egységes népi építésze miatt az UNESCO Világörökségeként nyilvántartott **Hollókő**. A középkori végvárrendszer számos hangulatos romról gondoskodott a mai kor turistáinak, **Somoskő, Salgó, Hollókő, Nógrád vára** vagy a már felvidéki oldalon lévő **füleki** vár mind megannyi izgalmas kirándulás. Az irodalmi emlékek iránt érdeklődőknek valószínűleg nem kell bemutatni **Madách Imrét** és **Mikszáth Kálmánt**, a két leghíresebb **Palócföldről** származó író, szülőházaik és emlékkiállításuk is megtekinthetők, előbbieket Szlovákiában, utóbbiak a határ innenső oldalán. Érdekes, szokatlan attrakciókat is találunk itt, az **ipolytarnóci ősmaradványok**, ill. a salgótarjáni **bányamúzeum** (igazi bányában) gyerekeknek is felejthetetlen élményeket ígér. Gyönyörű környezetben fekszik hazánk egyik leghíresebb búcsújáró helye a Mátraverebély mellett fekvő **Szentkút**. Ősi, Árpád-kori templomokban sincs hiány a régióban, legszebb példa a **tereskei** és a **nógrádsápi**, valamint a **tari** katolikus templom.

Fanyűvő Jankó - Palócföld meséi és mondái

https://mandadb.hu/tetel/430252/Fanyuvo_Janko_Palocfold_mesei_es_mondai

Hollókő

„Akkoriban a nagyhatalmú Kacsicsok uralták a vidéket. Pusztavár birtokosa, Kacsics András beleszeretett egy szépséges, fiatal nemesasszonyba, elraboltatta, és várába záratta. Ám Kacsics András csak e földön parancsolt, a földöntúli erők fölött nem volt hatalma. Nem sejtette, hogy a szépasszony dajkája boszorkány, s titokban szövötte az ördöggel, hogy szeretett úrnőjét kiszabadítsa. Az ördög fiai éjszakánként hollóvá változtak, s egyenként hordták át Pusztavár köveit egy másik magaslatra, felépítván egy új várat, amelyet a nép Hollókőnek nevezett el.

Salgó vára

„Talán nem volt Magyarországon vár, mely oly közel szomszédja lett volna a csillagoknak, mint Salgó. Sokáig ültem romjainak legfelső csúcsán, tekintetem mérföldeken, lelkem századokon túl barangolt.” – írta Petőfi Sándor útirajzaiban, mikor 1845 júniusában a várból figyelte a naplementét. A századok pedig meséltek a vidéken birtokos Kacsicsokról, kiknek ősi erősségét a Szécsényiek, a Bebekek, később a Derencsényiek birtokolták. Közben Csák

Máté és a husziták is megszállták, de legcsúfosabb eleste az 1554-es esztendőhöz kötődik, amikor a török harc nélkül, csellel vette be. „*A legenda szerint Kara Hamza bég látta, hogy a sziklavárat igen nehéz lesz bevenni, cselhez folyamodott tehát. Hatalmas faágyút faragtatott, és ezt bivalyokkal, nagy zajjal a várral szembeni oldalra vontatta. A várbeliek megijedtek, s az éj leple alatt megszöktek.*” – írja Frics Gyula Salgóvár elestéről. A Medves-fennsík 625 méter magas vulkáni csúcsán lévő romokat az 1980-as években kezdett feltárások és helyreállítási munkák mentették meg a pusztulástól. A vár weboldala:

<http://www.salgovar.hu/Kezdolap.html>

Fülek

Úgy regélik, az erődítményt a Kacsics nembeli Fulkó rablólovag építette még a tatárjárás előtt. Ellen is állt oszmán vad népének, de volt elég baj a tulajdonossal. Fulkó ugyanis haranggal csalogatta magához a tatár elől menekülőket, de csak hogy kirabolja és lekaszabolja őket. Húsukból gulyást főzetett, melyet a vár újabb vendégeinek szolgált fel. Hamis pénzt is veretett, míg végre az uralkodó megelégedte a kicsapongásokat, s meghozta az ítéletet: Fulkónak egy páncélos lovaggal kellett megvívnia, fegyverzet nélkül, anyaszült meztelenül. A furfangos várúr nem várta meg a biztos halált, megszökött, a közeli erdőkbe menekült, azóta se híre se hamva...

Kékkő

Kékkőről azt tartja a legendárium, hogy volt egy sárkány a Korponai-hegység barlangjában, aki egyszer meghempergett az Ipolyban, és közben talált egy vakítóan kék követ. A kő híre gyorsan eljutott Géza királyunkhoz is, aki szívesen látta volna a követ koronáján. Vitézek sora próbálta ki erejét, de egy sem tért vissza, míg el nem indult Hont-Pázmány nembeli Detre ispán fia Balázs, aki egymaga legyűrte a sárkányt, jutalmul pedig megkapta Kékkő **várát**. Balázs vitéz fiait már Balázsvárnak nevezték, az ő leszármazottjait már Balassának. A Balassák sárkányos címere túlélve törököt, labancot, egészen a XX. századig szolgálta ezt a nemzetet. Volt köztük író, politikus, garázda duhaj, számtalan vitéz, de hazaáruló egy sem.

MÁTRA

Kékes-tetőt és legmagasabban fekvő települését, **Mátraszentimrét** is itt találjuk. Vadregényes erdőrengeteg, csodálatos panorámájú bércek, **Recski Nemzeti Emlékpark**. A Mátra legjelentősebb várromja a **siroki** vár is megérdemel egy utazást, a középkori várak szerelmesei még **Kisnánán** találnak érdekesebb romokat. A térség legjelentősebb városa **Gyöngyös**,

Vércverést a Mátra egyik legszebb kilátópontjaként tartják számon, a Parádi-medencén túl a Tátráig is ellátni innen. A **hely legendájában** a lúdvércek, azaz a lidércek játsszák a főszerepet:

kísértetek és boszorkányok,

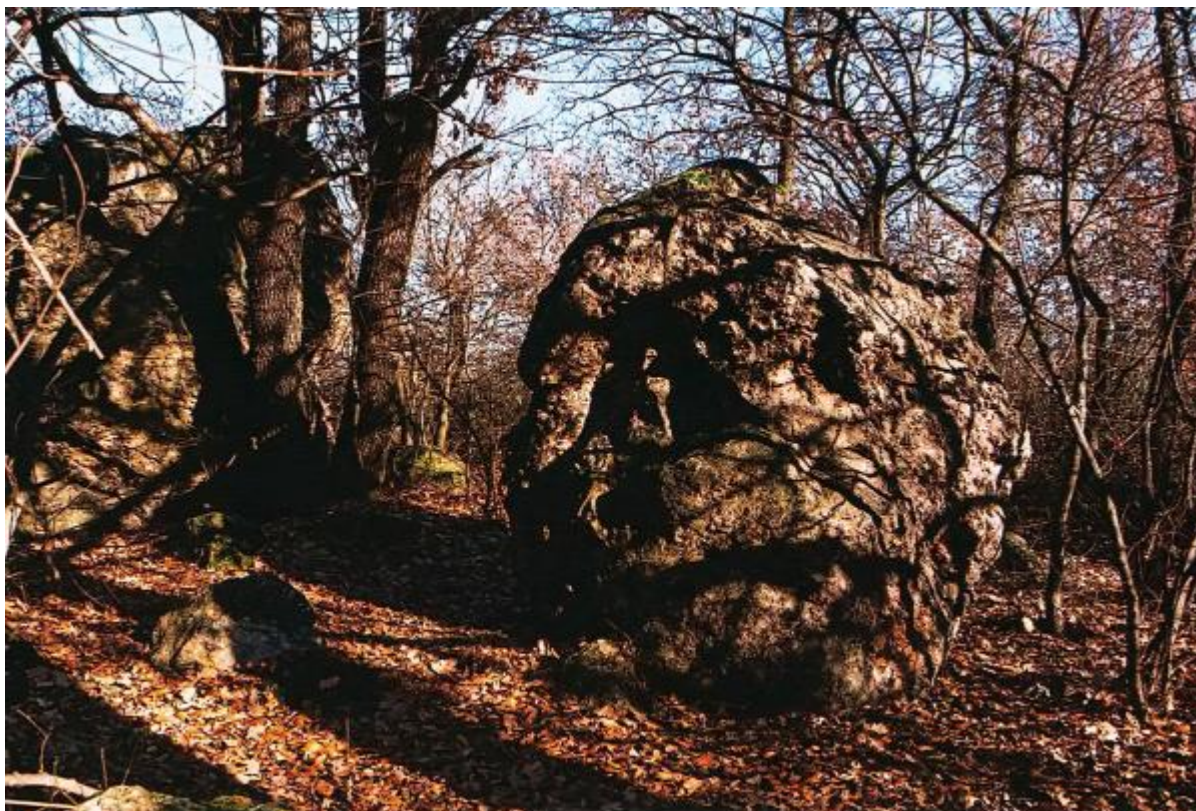
akik magas, fekete csuklyás alakként jelennek meg, az erdőkben tanyáznak, és hosszú **palástjuk alól lúdlábak lógnak ki**.

A legenda szerint a mátrai erdőkben misztikus lények tanyáznak

Ártó szándék vezeti őket, kinézetük alapján sokan a Kaszással, azaz a Halállal azonosítják őket, hiszen megjelenésük mindig baljós történeteket vetít előre: járványok, betegségek, természeti csapások eljövételét jelezték **a nép képzeletében**.

Boszorkányokkal szövetkezve egész falvakat voltak képesek elnépteleníteni.

A Boszorkány-erdő gonosz lakói végül fejvesztve menekültek

A **Parádi-medence** településeit is egykor **három lúdvérc uralta**. Azt mesélik a helyiek, hogy a lúdvércek a Parádsasvár feletti hegycsúcsról figyelték gyilkos szándékkal az embereket,

akik végül Szűz Máriától kértek segítséget. Szűz Mária meghallgatta őket, a mennyből leereszkedve örökre elűzte az ártó szellemeket. A Vércverés szomszédságában található **Boszorkány-erdő** gonosz lakói is fejvesztve menekültek a Szűzanya elől.

Mecsek

Hazánk egyik legvarázslatosabb helye a Mecsek és környéke; itt szinte minden minden sziklához, forráshoz, barlangoz kötődik valamilyen misztikus legenda

Miért Mecsek a Mecsek? Sokáig élt a magyarázat, miszerint a szó török eredetű, tornyot, várat jelent. Kiderült azonban, hogy már a török hódoltság előtt is így hívták a hegységet. **Klemm Antal nyelvész** 1933-as tanulmányában bebizonyította: a szó magyar eredetű, és a "meszes hegy" szóösszetételből eredhet.

A 682 méter magas **Zengőnek**, a Mecsek legmagasabb csúcsának az elnevezése viszont a hegy híres "hangjából" vagy zúgásából ered. Ezt a viharban különösen **félelmetes** hangot a **legenda szerint** a hegy belsejében rekedt kincskeresők kétségbeesett kiabálása okozza.

A törökök elől menekülő szerelmesek legendáját a mecseki hegyek őrzik

Az egyik leghíresebb mecseki látnivaló, a **Zsongor-kő** vörös sziklakilátója nevét pedig egy fiatalembertől kapta, aki kedvesével együtt inkább a mélybe vetette magát, mintsem hogy török fogságba jusson. **A legenda szerint** a szerelmesek azóta is szellemként bolyonganak a mecseki hegyekben.

A ma **Barna-kőként** ismert mecseki sziklát eredetileg Sátor-kőnek hívták, a benne található üregnek köszönhetően, amelyben egykor a **legendás mecseki betyár, Hatos** tanyázott. Egy másik történet szerint az üreg szellemek otthona volt, akik **aranyat kapáltak** a sziklaodú mélyén, a kopácsolást még a közeli faluban is hallani lehetett. A Mecsek szellemlakta, vadregényes völgyei számtalan titkot és legendát rejtenek. A Barna-kő bevonult az irodalomba is: **Gárdonyi Géza** regényében, az Egri csillagokban **Bornemissza Gergely és Gábor pap** erről a sziklatömről nézi a török szultán hatalmas seregének színpompás bevonulását.

2. Boszorkányok, boszorkányok mindenütt!

A boszorkányok nem csak a magyar mitológiavilág meghatározó szereplői, de a világ szinte összes kultúrájában találkozhatunk más-más ruhába bújt alakjukkal. A Mátravidék területét illetően viszonylag sok boszorkányhistóriát, illetve egykor boszorkánysággal sújtott helyszínt ismerünk, most ezek közül emelnénk ki egyet, ahol egykor öblös üstökben forralhatták eszelős terveiknek levét e mágiás asszonyok. A Gyöngyössolymoshoz tartozó, a 24-es főút mentén álló, egyébként a Mátra történetét illetően fontos geológiai képződmény, úgynevezett gejzírkúp évszázadok óta a vidék egyik legendás helyszíne, több monda is fűződik hozzá, így szól az egyik: az öreg Mátra szelleme ki kívánta üzni területéről az ott valami rosszban sántikáló vasorrú bábát, kergetni kezdte, ám az seprűjén olyan gyorsan cikázott a bércek felett, hogy a szellem nem tudta utolérni, így egy hatalmas kötömböt hajította utána, mely itt ért földet, s ezért nevezik Bába-kőnek. Más mesék szerint boszorkányok találkozóhelye volt, kik egyszer nem igyekeztek innen, s mikor rájuk virradt a hajnal, a felkelő Nap első sugarai által kővé váltak, más mondák szerint pedig e köveknél égették meg hajdanán a Gyöngyös környéki boszorkányokat.

3. Sárkány a Mátraalján

Heves megye területén számtalan várat, várhelyet és egykori erődítményt tartunk számon, ezekből több tucatnak még ma is láthatóak nyomai várarkok, sáncok, úgynevezett „gyűrűk” vagy éppen kőfalak, tornyok, csarnokok formájában. Ez utóbbi halmazhoz tartozik a Mátraalján álló Mórévár, ismertebb nevén Kisnána vára. A vár építésének pontos ideje és építtetőjének kiléte nem ismert, ám feltehetően, mint annyi sok környékbeli hasonló objektum, ez is az Aba nemzetség nevéhez köthető. A helybeliek által még ma is táplált legenda úgy szól, hogy hajdanán egy hatalmas, szerencsét, békét és jóságot hozó sárkány élt a Mátra végtelen erdősegeinek mélyén. Mivel az állat a legtöbb sárkány tulajdonságaival ellenkező életmódot folytatott, ezért a falu népe, sőt, még a várt birtokló Kompolthy család is szerette, tisztelte őt. Amikor azonban a család utolsó sarja is meghalt, a sárkány belebetegedett a fájdalomba, ezért leszállott a vár kútjának fenekére, hogy így közel legyen a vár területén nyugvó család tagjaihoz. A rege úgy szól, hogy a sárkány ezer év múlva felébred majd, s mikor ez megtörténik, minden csupa pompa lesz, boldogság, szeretet és béke fog uralkodni, csakúgy, mint a Kompolthy család idejében. Ám a mágikus állat szerencsehozó tulajdonsága nem szunnyad továbbra sem: örökké szerencse kíséri majd annak életét, ki beszippantja a sárkány kútból áradó leheletét. Ha pénzérmét dobunk a kútba, s azt koppanni halljuk, azt jelenti, hogy a sárkány alszik, s az érme a testét borító valamely kemény pikkelyen koppant, ám ha nem halljuk, hogy a fém pénz földet ért volna, szippantsunk egy jó mélyet a levegőbe, és élvezzük sosem múló szerencsénket: a sárkány éppen ásított, mikor az érmét dobtuk a kútba, ezért nem hallottuk annak koppanását.

A Mátra leghíresebb betyárjának nyomában

Vidróczki nevével országszerte találkozhatunk, de kétségtelenül a Mátrában őrzik leginkább az emlékét. Valójában a folklór által daliásnak, gyors észjárásúnak és jóságosnak lefestett betyár – aki a szegények gyámolítója és a kizsákmányolók bírása – nem is e vidék szülöttje. Sőt, a Mátrában csak alig másfél évet bujdosott, de ennek ellenére is innen származik a legtöbb róla szóló legenda.

Bükk-vidék

A Bükk fenséges lankái misztikus legendákat őriznek

A térségben számtalan mesés legenda övezi az e tájra oly jellemző kisebb-nagyobb sziklák eredetét. Az **Apáca-szikla** és **Barát-szikla** anyaga a vulkáni működés emlékét őrző tufa, amely az évezredek erózió következtében különleges formájúra kopott.

A legenda szerint az apáca és a barát tiltott szerelmük miatt bűnhődött azzal, hogy kővé változtak.

A monumentális Apáca-szikla és Barát-szikla, mint az örök szerelem, az önfeláldozás és a hűség legendájának szimbóluma

A történet másik variációja szerint az Attila hun király seregében szolgáló **Bodony vitéz** okozta a galibát, amikor beleszeretett Darnó király **Tarna** nevű lányába. Darnó nem bocsátotta meg Attilának, hogy korábban elrabolta a feleségét, ezért megfogadta: halállal lakol mindenki, aki a várához közelít. Tartotta a szavát, de ez a lánya életébe került.

Tarna ugyanis védeni akarta szerelmesét, és a Bodony vitézre kilőtt nyílvevessző útjába ugrott: így a nyílvevessző átjárta a két fiatal szívét.

Bűvös nyíl volt ez,

a szerelmeseket **kővé változtatta**, az örök szerelem, az önfeláldozás és a hűség legendájának szimbólumaként.

A Mátra leghíresebb betyárjának nyomában

Mivel korának egyik leghíresebb és leghírhedtebb alakja volt, nevét gyakran más vármegyék betyárballadáiba is beleszőtték, ezzel még nehezebbé téve a személye utáni kutatást, amely a tények és a mondák szétválasztására irányul. Voltaképpen Vidróczki életéről nagyon kevés biztosat tudhatunk, hiszen írásos adat alig maradt fenn róla. A téma kutatói is legtöbbször csak a szájhagyományra támaszkodhatnak, amelyben a betyárromantika gyakran pandúrok eszén túljáró, sebezhetetlen hősként ábrázolja Vidróczkit.

A magyar betyárvilág egyik leghíresebb alakja – szemben a közhiedelemmel – nem a Mátra vidékén, hanem a Bükkben található Mónosbélien látta meg a napvilágot, az apátfalvai plébánia anyakönyve szerint 1837. november 12-én, Vidróczki András és Kormos Anna gyermekeként.

Az apa juhász volt, fia pedig hasonlóan apjához hol juhász-, hol kondásbojttárként dolgozott a szülőfalujához közeli mai Bélapátfalván. A későbbi legendák már erre a korai időszakra teszik Vidróczki Marci betyárrá válását, aki ezekben a történetekben a munkaadójától kapott gyakori verések, törvénytelen származása, avagy egy be nem teljesült szerelem miatt választotta a törvényen kívüli életet. A népi mondákkal ellentétben jóval valószínűbb oknak tűnik Vidróczki 1859-ben megkezdett, majd nem sokkal később félresiklott katonai szolgálata, aminek következtében aztán börtönbe került. A néphagyomány szerint Vidróczki kezéhez sosem tapadt vér, és csak azokat leckéztette meg, akik megérdemelték. S mikor éppen nem ezt tette a jóképű bandavezér, vidám mulatozással és női szívek megdobogtatásával múlatta az időt. A mondák szerint szép, derék legény volt, lobogó ujjú inget és bő gatyát viselt, és nem volt olyan menyecske, kinek szívét ne tudta volna meghódítani. Állig fegyverben, pisztolyokkal és puskákkal járt, de erejét mégsem ezek, hanem jelleme adta, amellyel sokszor harc nélkül szerezte meg azt, amit akart. Nem vetette meg az bort, s ha úgy hozta kedve, társaival reggelig vigadott a csárdákban és korcsmákban, amely mulatozásokról aztán népdalok és történetek születtek.

Népszerűségére jellemző, hogy a Mátra vidékén a betyártermészetű emberre még mai nap az mondják: „Eredj, te vidróczki!” Vidróczki az elrabolt zsákmányokból tartotta egyben a bandáját.

Hogy pontosan milyen bűncselekményeket követtek el, az többek között az elmaradt felelősségre vonásnak is köszönhetően mára már feledésbe merült. Sokszor olyan bűneseteket is a betyár számlájára írtak, amelyekhez nem is volt köze, egyes esetek pedig felderítetlenek maradtak. Amit biztosan tudhatunk, hogy gyakran hajtottak el állatokat, illetve törtek fel pincéket, valamint távoztak fizetés nélkül egy átmulatott éjszaka után.

Szilvásvárad legendája

Nősült éppen a falu bírájának, Köz Varró Istvánnak a fia. Éjfél után, amikor a kocsmából már hazafelé szállingóztak a vendégek, és a cigányok is pihenni készültek, megjelent a mulatozást igen kedvelő Vidróczki Marci és bandája. A betyárok hajnalig folytatták a mulatozást, de reggel 6 körül már kávéat kívánt a bandavezér. Ilyen a kocsmában nem volt, csak a falu orvosának, akit két pisztoly és a fokos látványával keltettek fel.

A rémült doktor kiszolgáltatta a betyárokat, azok meg a kávétól felélénkülve végigmuzsikáltatták a falu utcáit. A zeneszóra felébredtek a szilvásvárad cselédek, akik délig mulattak Marcival. Néhány leányt és asszonyt Vidróczki ezüst tizkrajcárossal ajándékozott meg. Persze a kocsmáros nem fizette ki, így a falu mégsem Marci költségén, hanem a kocsmárosén mulatott - őrizte meg a helyi lakosoktól hallott történetet id. Zakupszky László pedagógus.

Babonás Vidróczki

A néphagyomány úgy tartja, hogy Vidróczki erősen hitt abban a babonában, hogy a ruha viselője számára rosszat, sőt halált jelent, ha a cérna görcsösödik varrás közben. Ezért aztán sorra bontatta szét ruháit a szeretőivel, míg egy napon az egyik kedves lustaságból azt hazudta a betyárnak, hogy kibontotta. Azt mondják, Vidróczki Mártont ezen a napon érte utol a halál.

BÜKK

Bükk-fennsík, a népszerű **Szalajka-völgy**, a romantikus **Lillafüred**, a látogatható barlangok, a számos jól karbantartott tanösvény, a kisvasutak, a Bükkalján sorakozó **termálfürdők**, a történelmi egri **borvidék** és maga a hegység kapujának számító, hazánk egyik legkedveltebb városa **Eger**, hazánkban páratlan turisztikai vonzerőt alkot.

Történelmi emlékekben is gazdag e táj, elsősorban egyik legszebb barokk városunk, az érseki székhely **Eger** a legfontosabb célpont. Az **egri vár**, a Dobó tér, a **bazilika** kihagyhatatlan látnivalók, nem csoda, hogy főszerepben a belváros ódon utcái megtelnek a turisták nyüzsgő hadától. Az egri bikavér hazájában bőven találunk kóstolással váró hangulatos pincéket, legnépszerűbb a **Szépesszony-völgyi** pincesor.

A Bükk másik fontos kapuja **Miskolc** városa, ipari hírneve ellenére rengeteg érdekes látnivalót rejt a város, az **avasi templom**, a **Deszkatemplom**, a **diósgyőri** reneszánsz vár, a **miskolctapolcai barlangfürdő**, a romantikus **Lillafüred** vízesésével, barlangjaival, tavával mind megannyi látogatásra érdemes célpont. Régi korok tanúi az impozáns **diósgyőri vár**, a **bélapátfalvai apátsági templom** vagy a **noszvaj** főúri kastély, és igazi kuriózum az egri **minaret** és az egri **líceumban** található csillagvizsgáló.

Legenda, babona és valóság – különlegesség a Bükk-vidékről

Szamátrövis/bábakalács

A magyar folklórban időjósítás és gyógyítás is fűződik a bábakalácshoz. Szirmainak összezsugorodásából a néphiedelem időjárás-változásra következtetett: ha virágai becsukódtak, esőt vártak. Mint számos népi jóslásunk, ez is valós alapokon nyugszik, ugyanis a száratlan bábakalács úgy védi virágait a rothadástól, hogy csapadékos idő esetén bezárja azokat. Főként a rossz gyermekek ijesztgetésében játszottak szerepet egykor a boszorkányok, kikről a Mátra és a Bükk vidékén úgy tartották, ha e növény virágának belsejét fogyasztják, sokkal gyorsabban tudnak majd repülni seprűiken, így hamarabb érkeznek a rossz gyerekekért is.

Feljegyzésekből tudjuk, hogy hajdanán azonban – ha nem is a boszorkányok – de zsenge belsejét valóban fogyasztották is, melytől energiát reméltek. Továbbá a növényt régen a lovak nyakába is akasztották, ugyanis úgy tartották, hogy ez majd elmulasztja az állatok fáradtságát, betegségük, sérülésük esetén pedig rituálisan csapkodták őket vele a mihamarabbi felépülés reményében.

Bükki legenda

A Bükk hegység fái között bolyongó szél és a zúgó patak, mely a hegy ráncos orcáján rohan lefelé, mesélte ezt a történetet. Akkor történt, amikor az emberek még nem számolták az évek múlását. Apró falvakban éltek. A pici települések, mint anya gyermekéhez úgy bújtak a nagy hegy lábához. Életüket csupán egy szomorú esemény árnyékolta be. A magas hegy gyomrában lakott Szingalló, a hegy kegyetlen ura. Minden hetedik esztendőben előjött és a pici faluból magával vitte az éppen eladó sorba került leányt. Fogytak a lányok a faluban, sokan közülük világgá menetek, elbujdokoltak Szingalló elől. A faluszéli kisházban élt egy leány, tudta, mire letelik a hét esztendő, ő következik, éppen eladó sorban lesz.

– Egyet se búsuljon, édesapám! Csináltasson nekem hófehér esküvői ruhát, ha már a hegy urának menyasszonya leszek, legalább szép legyek! – mondta a lány.

Meg is varratta az apja a legszebb ruhát a lányának, sűrű könnyeket hullatott a hófehér csipkékre. A lány ez alatt elment a falu boszorkányához.

– Adjál nekem valamit, amivel megállíthatom Szingalló lovát! Ha a ló megbotlik, talán a lovasa nyakát szegi, én meg megszabadulok.

– Adok neked hét gyöngyöt – mondta a boszorkány. – Amikor a hegy lábához értek, dobj egyet a ló lába elé, kővé válik, és talán megbotlik a ló benne. Tedd ezt mind a hét gyönggyel, valamelyik majd csak sikerül. Ha mindent eldobáltál és nem sikerül megállítani, akkor adok egy fésűt, azt dobd a ló háta mögé! Égszakadást, földindulást csinál, de onnan már te sem menekülhetsz, többi leányt viszont megmentheted a hegy urától.

– Úgy teszek, ahogy mondd! – ígérte a lány, hazament, fölvette a menyasszonyi ruháját és úgy várta Szingallót. Jött is hamarosan, fölkapta a lányt a lovára és elvágatott vele. Sírtak, ríttak a szülők, de bíztak okos lányukban.

Vágatott a ló utasaival hegyen völgyön, oly gyorsan, hogy a leány fátylát a szél messzire röpítette a fejről. Amikor a legnagyobb hegy lábához értek, a lány a ló patái elé dobta az első gyöngyöt. A ló botladozott, de nem esett el. Dobálta a gyöngyöket a lány, de mindhiába. Fölértek a hegytetőre a barlang bejáratához. Akkor vette elő a fésűt a hajából.

– Ég veled, világ! – kiáltotta, és a ló mögé dobta. Lett is égszakadás, földindulás. Hatalmas robajjal zárult be mögöttük a barlang szája. Soha nem látták többé sem Szingallót, sem a leányt.

Azóta sok év telt el. A legendára még emlékeznek az emberek. A hegy oldalán, ahol a barlang bejárata volt, forrás fakadt. Hét lépcsőn keresztül zúg a vize a hegyoldalon oly sebesen, mintha sorsa elől menekülne. Azt mesélik, hogy a hegybe zárt szegény lányok könnyei táplálják a forrást. A víz úgy tajtékzik, mintha egy leány hófehér szoknyája fodrozódna ott. A hegyoldalt hatalmas kövek borítják, azt mondják, aki megérinti, szinte érzi Szingalló hatalmas erejét. A fák a lány sudár termetére emlékeztetnek, a hegyi tisztáson olyan selymes a fű, mint a leány haja. A fák fölött mindig ragyog a kék ég, mintha egy kék szempár nézne a földre. Távolabb a hegyoldalon hófehér, sós vizű forrás tör elő. A kicsapódó só képződményei mintha az elrepült fátjol csipkéit mintáznák. A barlangászok, akik bejutottak a hegy gyomrába, úgy vélik megtalálták Szingalló barlangját, a mennyezetéről fehér csipke kövek csüngenek, s a kövekről víz csöpög alá, az emberek azt mondják: sírnak a kövek.

Ennyi a legenda, igaz vagy nem, vagy csak az emberi képzelet szüleménye? Aki nem hiszi, járjon utána.

BÉL-legendája

A Bél-kő és Bélapátfalva nevének említésekor senki ne gondoljon az emésztőrendszer egy részére. Elnevezésének története egészen máshonnan ered. Történelemből tudjuk, hogy 1241-ben Muhinál a tatároktól elszenvedett súlyos vereség után IV. Béla királyunk, kíséretével a Felvidék felé menekült. Egyik legenda szerint a Bükk hegység rengetegében haladtak, mert a síkvidéki harcokhoz szokott tatárok féltek behatolni az erdős, hegyes-völgyes vidékre. A bujdosók alól már kidöglöttek a lovak, nem volt élelmük és vizük. A nélkülözésektől mindannyian szenvedtek, de a legrosszabb állapotba éppen a király került. Vízért könyörgött, de a többiek kulacsa is üresen száradt. Királyukat tehetetlenül szánták.

Ekkor egy Beél nevezetű vitéz állt elő. Ígérte nagy urának, ő bizony a föld alól is kerít vizet. El is indult. Egész nap eredménytelenül járta a rengeteget. Estére elkészült erejével. Egy fa tövébe roskadt és megadóan várta végzetét. Frissítő fuvallat kelt, mely némi enyhét adott, ébren tartotta. A szél elállta utáni zavartalan csendben távoli vízcsobogásra figyelt fel. Rögtön kapta is magát és indult a hang irányába. Maga sem tudta, honnan vette az erőt, de a remény legyőzött minden nehézséget. Rövidesen forrásra lelt. Nagyot ivott, majd kulacsát megtöltötte, és sietve indult vissza. Felkapaszkodott a szirtre, ahol a többiek eltikkadva, szanaszét hevertek. IV. Béla hálásan köszönte Beél vitéz önfeláldozását. A tatárok kivonulása után nem feledkezett meg róla. Neki ajándékozta a hegyet, annak környékét, és persze a forrást (ma is megvan). Ezért lett a csúcs neve Bél-kő, a tövébe települő falu pedig Bélapátfalva.

Éleskővár legendája:

Éleskővár legendája a tatárjárás idején datálódik, amikor is Bakó Gáspár, a vár ura tömlöcbe vetette Eszes Márton favágó Gabó nevű fiát, mert közte és lánya, Ildikó között szerelem szökkent. Éleskővárat Batu kán seregei kezdték ostromolni, Ildikó fogságba esett, de a börtönéből kiszabaduló Eszes Gabó példátlan bátorsággal, vitéznek öltözve felkereste a tatár sereget, és Ildikóért cserébe kincseket ajánlott. A tatárokat egy szűk völgybe vezette, ahol medvére hasonlító hangokat adott, amitől a tatárok megrettenek, és elvonultak. Így nem csak Ildikó, hanem Éleskővár is megmenekült a tatároktól. Eszes Gabó bátorsága nyomán várkapitány lett, és Ildikót is feleségül vehette.

Az erdő egykoron elzárt világában a hőssé nemesedett favágó szájhagyománya évszázadokon át fennmaradt.

Hollókő legendája

Élt valaha a környéken egy András nevű nagyúr, a híres Kacsics-família egyik tagja. András egyszer elrabolta valamelyik szomszéd földbirtokos szépséges feleségét, és az akkor épülő vár egyik szobájába záratta. A kőművesek még dolgoztak az erődítményen, s napközben mindig fel is rakták az asszony börtönének falait, – a kövek azonban mindig eltűntek reggelre. A szépasszonynak ugyanis volt egy boszorkány dajkája, aki szövetségre lépett az ördöggel. Közbenjárására az ördögfiak éjjelente holló képében elhordták az építőköveket, s tették ezt mindaddig, amíg az asszony ki nem szabadult. A mese szerint az ördögökről, azaz hollókról kapta nevét a falu és a vár.

Forrás: hollókő.hu

Szent László ugratása - Mátraverebély - Szentkút

Szent László király uralkodásának idejében a kunok három alkalommal törtek be a magyar földre: 1085, 1091 és 1092-ben. Borzalmas pusztítással fosztogatták az országot. László király seregével mindhárom esetben úgy megverte őket, hogy az erről írt legenda szavai szerint: „a karvaly körmétől megtépett rucák módjára” voltak kénytelenek menekülni. Ezek közül a harcok közül a hagyomány szerint valamelyik kiterjedt a Mátra és Cserhát vidékére is. A kunok a Cserhát őserdőiben, a hegyek között kerestek menedéket László

üldöző serege elől. Szent László seregének zöme a Zagyva mentén táborozott. Ő, mint jó hadvezér, nem elégedett meg a kiküldött járőrök által szerzett hírekkel, hanem egy kisebb csapat kíséretével maga is hírszerző útra indult. A mai Szentkút völgyében haladt előre, kissé megelőzve kíséretét. A szomszédos hegyoldal sűrű erdejéből nagy lármával törtek elő a lappangó kunok. Megismerték a királyt és megpróbálták elfogni. Biztosra vették, hogy a magányosan elől lovagló Lászlót csekély számú kísérete még akkor sem tudná megoltalmazni, ha mellette állna. Ráadásul egy széles és mély szakadék zárta el a menekülés útját. A nagy zajjal és a siker biztos tudatában rohanó kunok elszámították magukat. A királynak ugyanis igen jó lova volt, s ami ennél is fontosabb, égi Segítő is védte. Amikor látta a közelgő veszedelmet, az őt jellemző gyors elhatározással sarkantyúba kapta Szög nevű paripáját, és egy vakmerő szökkenéssel átugratta a szakadékot. Az üldöző sereg megdöbbenve torpant meg a csodálatos ugratás láttán.

László lovának patája a kemény kőbe úgy belesüppedt, mintha az viasz lett volna. Még a patkószegek nyoma is világosan látszott. A patkószegek nyomából, vékony sugárban, kristálytishta víz bugyogott fel.

Ahol most Szentkút forrása van, ott is egy ilyen pata-nyomból tört fel a víz...

A Szentkút forrás keletkezésének ez az ősi hagyománya.

Forrás: Palkó Julián OFM - Orbán Márk OFM: Mátraverebély Szentkút Kegyhely és a Nagyboldogasszony Bazilika. Szentkúti Ferences Rendház, Mátraverebély-Szentkút, 2000.

A megkövesedett fa matuzsálem

A tarnóci nagy kövesedett fát az 1700-as évek vége felé kezdte kibontani a vulkáni törmelékes kőzetből az erózió. A Borókás-patak kimosta alóla a jóval puhább vulkáni port, egy 42 m-es darabja szép lassan, mint egy kőhíd kezdte átívelni az alatta kialakuló árkot, majd vízmosást.

Az arra járó helybéliek előszeretettel üldögéltek rajta, felismervén fa eredetét "Gyurtyánkő Lócza" névre keresztelték el. Egy kegyetlen mágus által elvarázsolt fának (gyertyánnak) gondolták, melyben a mágia most is, igaz megdermedve, de ott dereng.

Ezért ha valaki, tiszta szívvel megérinti, ráteszi tenyerét, és lenyugodott elmével kitárja vágyát a kőfának, a mágia hatalma átszivároghat és teljesítheti a kívánságot. De jaj annak, akit másnak ártó szándék vezérel az óhajlásban, a varázslat ellene fordul és úgy megdermeszti szívét, hogy szeretetet az már többet nem adhat, de be sem fogadhat.

Forrás: osmaradvanyok.hu

Hogyan került Salgó vára a törökök kezére

A hagyomány szerint Kara Hamza szécsényi bég csalafinta módon megtévesztette a magyar védőket, és harc nélkül bevette az erősséget. Történt ugyanis, hogy a bég, mivel az ostrom nem látszott könnyűnek, cselhez folyamodott, és katonáival fatörzseket vágatott ki, amiket aztán ágyú formájúra faragtattott, majd keréktalpakra rakva ökörfogatokkal a környező hegyekbe vontatta. Ezután Salgó várkapitányához követeket küldött, és megadásra szólította fel a várőrséget. A csel bejött, mert a várkapitány és a védők állítólag a rossz látási viszonyoknak köszönhetően hatalmas ágyúknak nézték a farönköket, megijedtek, és gyorsan feladták a várat.

Forrás: <https://www.turistamagazin.hu/hir/a-var-amit-faagy...>

Aggteleki karsztvidék

hivatalosan a **Gömör-Tornai-Karszt** egy része, melyet a magyar-szlovák határ szel ketté. Manapság Magyarországon is egyre elterjedtebb ez az elnevezés, Szlovákiában pedig a

Szlovák-Karszt elnevezés dívik még mindig a karsztvidék északi területeire. A magyar oldalon az **Aggteleki Nemzeti Park** védi és kezeli a föld alatti és feletti természeti csodákat.

A zempléni táj

természetes központja **Sárospatak** történelmi hangulatú városa, híres reneszánsz kori várával. Nem messze tőle található a méltatlanul alulértékelt **Sátoraljaújhely**, csodálatos „sátoros” hegyeivel, Magyarország leghosszabb libegőjével, a Magyar Kálváriával és a város melletti Széphalom Kazinczy mauzóleumával. Zempléni barangolásaink során, úton-útfélén gyönyörű várakba botlunk, legszebb példái középkori végvárainknak, a **füzéri**, a **regéci**, a **boldogkői** vár. A nagyhírű Rákóczi család számos emlékét találjuk a régióban, elsősorban várak, kúriák révén, **Sárospatakon**, **Szerencsen**, **Tokajban**, de a leghíresebb hegyaljai pincék is az ő nevüket viselik. **Kossuth Lajos** is e vidéken született, **Monokon** találjuk szülőházát. **Vizsoly**, ahol meg is nézhetünk egy eredeti példányt az Árpád-kori református templomban.

1. Megyer-hegyi Tengerszem
2. Tarcál, Áldó Krisztus szobor
3. Sárospatak, Rákóczi-vár
4. Hercegkút, Gombos-hegyi és Kóporosi pincesor
5. Regéci vár
6. Tiszadob, Andrássy-kastély
7. Rostalló, Mlaka-rét, Súlyom-kő, Nagy-Péter-mennykő, Pengő-kő
8. Nagy-Milic
9. Kis-Milic, Izra-tó, határokon átívelő zempléni gyalogtúra
10. Füzéri vár

<https://zempleninfo.eu/helyi-mondak-legendak/>

Bacchus Borbála, a borivók istennője legenda

Tudva levő, hogy Bacchus a szőlőművelők védőszentje. Eredetileg egy félig-meddig tiltott szexuális orgiákkal „vezekelő” misztériumvallás istene volt, akit mellelleg Dionüszoszszal azonosítottak. A fél-pogány magyarok ezt az élvezeti vallást ültették be saját mítoszaik közé, melynek okán Bacchust a szőlő, azaz a szintén élvezeti cikknek és isteni italnak számító bor védőszentjeként tisztelték. Később Tokaj-Hegyalja népei olyan magas piedesztálra emelték a térség megélhetését biztosító szőlőt s az abból kiforrt bort, hogy nem elégedtek meg azzal, hogy csak védőszentje legyen a szőlőhegyek aranyának. Ím hát a csaknem elfeledett legenda, mely Sátoraljaújhelyről, az aszú bor szülővárosából származik.

Hajdanán Sátoraljaújhely hegyeinek egyik mélységes pincéjéből Zemplén vármegye borittas előljárói kapaszkodtak fel a lépcsőn. E közben arra járt a „mindegyiküket jól ismerő”, szüretéről hazatérő Borbála. Körülnézvén, és nem látván senkit, arra gondolt, hogy megfürdik a pincejárat melletti vizes dézsában. Alig kezdte magáról lemosni a szőlőnek ragacsos levét, mikor kinyílt a pinceajtó, és kiléptek rajta az iszákos főurak. Ők látván a hordóban mosdó szemérmetlen fehérnépet, delíriumuk és zavaruk elegyéből gyorsan felocsúdtak. Nem tudván egymásról, hogy kinek mi dolga volt a csatakos amazonnal, hamar közös megállapodásra jutottak abban, hogy nyilvánvalóan a borivók istennője szállt le közéjük. Mivel mindegyiküknek volt titkolnivalója Borbálával kapcsolatban – hogy hallgatását megvásárolják – a könnyűvérű leányt attól a perctől tényleg istennőként kezelték s számára minden étket, gazdagságot és befolyást megadtak.

Borbála szent mosdókádját, a vizes dézsát még ma is, a Magos-hegy gyomrában bort rejtő valamelyik pince egyik eldugott ágában őrzik. Az újhelyi borászok immáron több száz éve minden december 4-én – Borbála neve napján – felhozzák a dézsát a pince elé, azt megengedik forrásvízzel és a borászok asszonyai megmosdanak benne. Az asszonyok így érik

el, hogy borász férjeik egész életükben gondoskodjanak róluk, megadva nekik mindazt, mire vágnak – ahogy azt a főurak annak idején Borbálával is tették. A bor és minden vele kapcsolatos ténykedés ma is nagy becsben van a szőlőtermesztő hegyaljai népek között.

Boszorkányégetés Sátoraljaújhelyen

Egy ilyen soktemplomos városban nagyobb figyelem hullott azokra, akik a mértéktől csak egy kicsit is elhajlottak gondolkodásukban. A rontással, bájolással ártók – a *maleficák* – üldözése ekkor, a XVIII. században hágott a tetőfokára. A néphit szerint ők voltak azok a boszorkányok, akik különleges képességeik révén gyógyítani és rontani egyaránt tudtak. A vallomások szerint **boszorkányszombatra** pl. az újhelyiek a Vár-hegy melletti Kopaszkára jártak, s nem Tokajba, vagy a Gellért-hegyre. A perek nagy nyilvánosság előtt zajlottak, ahol néha 100 tanút is meghallgattak, és az ottani vallomások újabb pereket indukáltak.

Újhelyben a **Borz – hegy mögött a Bodnár – völgyet nevezték ki boszorkányégető helynek**, amikor Szekeres Györgyöt és Parnaka Jánosnét ott égették el. Vannak olyan 1821-ből származó jegyzőkönyvek, melyek szerint a **boszorkányégetéseket a Széphalom felé vezető út mentén végezték** s aki később arra járt, jelképesen gallyakat szórt az út szélére, hogy ezzel riassza el a boszorkányokat tehetségük használatától.

Ketel Vezér legendája

Ketel és Tarcal kun vitézek átúsztatták a Bodrog folyót azon a helyen, ahol ebbe a Sátorhalomról lefutó folyócska beleömlik, a víz árjában Ketel lova megbotlott, s ő elmerülve, társai segítségével is csak alig bírt a halálból kimenekülni. Azt a folyót ezért Ketel társai tréfásan Ketel – Patakának nevezték el. Később **Árpád fejedelem** Sátorhalomtól a Tolcsva vizéig az egész földet lakosaival kegyesen Ketelnek adományozta.

Régi mesék valós helyszínein tündérek, hableányok, boszorkányok nyomába eredtünk Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Amit láttunk, minket is elvarázsolt.

1. A Szegi várhegy tündérei (Tokaj-Hegyalja)

A helyi mesevilág szerint a szegi várhegyen lévő mesebeli tündérvárban egykor tündérek éltek, akik gyakran labdázással mulatták az időt. A labda néha leesett, ilyenkor a tündérek sírtak. A könnyeik összefolytak, ebből keletkezett a Bodrog. Ez a könnyes folyó máig lenyűgözi az ide érkezőket. Tavasszal, az áradás idején egyetlen, több kilométeres összefüggő vízfelületnek tűnik a Bodrog, amelyből itt-ott fák lombja, bokrok ága látszik csak ki. Ilyenkor csónakkal megközelítve az árteret különleges, csak erre a tájra jellemző madarakat, növényeket lehet megnézni. Nyáron megszeli a folyó, a látvány azonban ilyenkor is önmagáért beszél - minket mindig lenyűgöz.

Egy másik legenda szerint a Várhegyen lévő vár gonosz ura ki akarta semmizni a kisebbik fiát, ezért a vár alatti alagútba vitette kincseit. A nagyobbik fiával épp számba vették azokat, amikor a kisebbik rájuk bukkant. Megijedtek, majd a kisebbik fiút üldözni kezdték, aki a hegyen felfelé menekült. Miután kiért a várból, az istenek megsajnálta, és apját, bátyját és a kincseiket elsüllyesztették. A kincset azóta sem találták meg, így a település gazdagságát a szőlő és a bor, valamint a népi kultúra határozza meg a mai napig is.

2. A Bodrog hableányai

Papp Miklós tokaji gyűjtése szerint a Bodrogban egykor hableányok éltek. Ezek a hableányok szerették a parton élő halászokat, segítették őket. Ha egy szerencsétlenebbül járt halász egész

nap nem fogott volna semmit, a hableányok este mindig halat tereltek a hálójába, hogy estére meglegyen a vacsora.

Más történetek szerint a hableányok gondot is tudtak okozni a halászoknak. Egy mese szerint a halászoknak sok gondot okozott, hogy sokszor összegubancolódott éjszaka a hálójuk. Egyszer elhatározták, hogy meglesik, mi ennek az oka. Éjfélkor hableányok bukkantak fel a vízből, félig tündér, félig hal lények, s szapora kezekkel kezdték összegubancolni a hálókat. A halászoknak se kellett több, rohantak a csínytevők felé, hogy elfogják őket. Erőtlenül estek azonban össze, s egyszer csak ott találták magukat csónakjaikkal együtt a Nagykopasz-hegy tetején. Az volt a büntetésük, hogy kézben, háton kellett lecipelniük a hegyről a csónakokat - azóta azonban eltűntek a Bodrogból a hableányok, mintha sose lettek volna. A Bodrog partján ma is érdemes egy sétát tenni, a horgászok csónakjai tarkítják ma is a folyó partját.

3. A diósgyőri törökmogyorófa

„600 éven át havakat, szeleket láttam és a fészeknek zengedező madarait hallgattam. Nem halok meg, törzsemből kizöldülni látsz majd, és az örök Magyarország jövőjét éneklek.” - olvasható a Diósgyőri Vár szomszédságában álló táblán.

A helyi mondák szerint Nagy Lajos igen kedvelte Diósgyőrt és környékét. Hosszú éveken át heteket, hónapokat töltött itt családjával. 1370-ben több öröm is érte a diadalmas magyar királyt. Először is sikerült legyőznie a terjeszkedő török seregeket, ugyanebben az évben pedig a lengyelek is uralkodójukká választották. Első gyermeke, Mária is ebben az esztendőben született. Ez utóbbi alkalomból a vár udvarán elültetett egy törökmogyorófát. A Diósgyőrben különleges csemétét a király egyenesen a Balkánról hozatta. Mária 12 éves volt, amikor édesapja meghalt, s a mogyoróvessző akkorra már úgy megerősödött, hogy törvényfa néven kezdték emlegetni. Itt hirdették ki a parancsokat, és ennél hajtották végre az ítéleteket a bűnösökön. A fa érdekessége, hogy sokszáz éven át időről időre kiújult, nem fogott rajta az idő. A husángból nőtt két mogyorófát 1988-ban védetté nyilvánították, 1991-ben pedig emléktáblával jelölték meg.

A Diósgyőri Várban ma nap mint nap megelevenedik Nagy Lajos király udvara, udvarhölgyek, lovagok színes világa várja az érdeklődőket. Nekünk nagyon tetszett a füves ember szobája, ahol sokmindent megtanultunk a gyógyfüvek hatásairól, de a gyereket a fazekas és a kovács is elvarázsolta. A várban időről időre lovagi bemutatók tarkítják a programokat, illetve íjászok is várják az érdeklődőket.

4. Bodó tündérei

IV. Béla királyt a tatárok elől menekülve egyik este egy Bodó nevű szegény ember bújtatta el a helyi mesék szerint, aki gyümölcsök aszalásával foglalkozott. Mikor a tatárok elhagyták Magyarországot, az aszalómester 7 szekérnyi aszalt gyümölcsöt küldött a királynak, a 7 szekérre pedig a 7 lányát ültette. A király megköszönte az ajándékot és hogy megmentette az életét, jelentős birtokokat adományozott az aszalómesternek, azzal a megkötéssel, hogy várat kell építenie. Bodó lányai éppen ezért azzal a feltétellel mentek férjhez, ha párjuk egy éven keresztül részt vesz a vár építésében, amit akkor Bodó várának neveztek. A 7 év leteltével a 7 lány egyszerre ment férjhez, az esküvő helyszíne az új vár volt. Ekkor mondta IV. Béla: *"E vár ezután Boldogkőnek neveztesse, mivel a hét szép leány, a hét tündér itt volt a legboldogabb!"* Ha valaki most megy el Boldogkő várába, nemcsak középkori ételeket kóstolhat a vár aljában kialakított pincében, középkori szokás szerint, hanem a vár egykori életébe is betekinhet.

Hortobágyi puszta a legtöbb külföldi számára Magyarország szimbóluma.

Hazánk második legnagyobb városa, **Debrecen** jelképe a tényleg hatalmas, református

Top 10

1. Hortobágy
2. Hortobágyi Vadaspark
3. Tiszavirág Ártéri Sétaút és Tanösvény, Tiszaörvény
4. Poroszló, Tisza-tavi Ökocentrum
5. Hortobágyi halastavak
6. Debrecen, Református Nagytemplom
7. Hortobágy, Pusztai állatpark
8. Debrecen, Aquaticum Élményfürdő
9. Máta ménes
10. Debrecen, Református Kollégium

[Hortobágyi legendák](https://mek.oszk.hu/20500/20562/20562.pdf) <https://mek.oszk.hu/20500/20562/20562.pdf>

Hortobágyi történetek

írta: [Darius1](#)

Hortobágy Magyarország legnagyobb és legrégebbi nemzeti parkja, sokak szemében a magyar puszták megtestesítője. A Világörökség részeként számos látnivalót kínál a látogatóknak a pusztai kocsikázástól a lovaglások, kerékpározások keresztül a vadasparkig. A véget nem érő füves puszták túl mocsarak is keresztezték a tájat, amelyekben gyakran eltévedtek az emberek. A lidércfény pedig a közhiedelemmel ellentétben nem a kincset és a kivezető utat mutatta meg, hanem vesztükbe sodorta követőit. Európa egyik legnagyobb füves pusztája, a Hortobágy ugyanis valamikor nyílt árterek, úszó lápok, szikes puszták és erdők mozaikja volt

Dely Mátyás legendája és a hortobágyi csengők

A legenda szerint a világosi fegyverletétel után Kossuth Lajost Dely Mátyás menekítette ki Magyarországról. 1849-ben az orvos Kossuth íródeákja volt. Amikor Aradon arról tanácskoztak, hogyan menekítsék ki a kormányzót, Dely Mátyás felajánlotta szolgálatait. Gyékénnyel fedett mészhordó szekeret szerzett. A kocsi végében lévő szekérfasba rejtette el Kossuth Lajost, akit néhány kéve gyékénnyel betakart. A határon az őrszemek megállították:

– Visz valami tilos holmit? – kérdezték az őrszemek.

- Nem én, uraim! – válaszolta Dely Mátyás.

- Hát a gyékény alatt mi van? -Ott egy ember is elférhet!

- Hát hogyne férne! -Akár Kossuth Lajos is!

Az őrszemek állítólag egymásra nézve nevettek a tréfán, bolondnak tartották a kocsiást, ezért tovább engedték a szekeret.

A hortobágyi pusztán még a debreceni Rákóczi nagyharang zengő szava sem hallatszik, sőt a szomszédos Újváros, Nagyivány, Egyek, Csege harangjait sem lehet hallani itt. A pacsi dala, a bibic panaszos kiáltásai, a vadludak torz rikoltozásai és a magányos daru lassú éneke viszont gyakran felcsendül erre-felé. A régi lovasbetyárok gyakran támadták meg az arra utazókat, de néha számító orgazdák is csatlakoztak hozzájuk. A betyárok és orgazdák teremtették meg Magyarországon az első és legtekélyesebb szállító társaságot. Mert nem volt elég ellopni egy lovat, azt el is kellett szállítani onnan, ami sokkal nehezebb feladatnak bizonyult. Voltak olyan természetes pihenőhelyek is, ahol istállók igénybe vétele nélkül tarthatták a lopott jószágokat. A nagyobb gulyák, méneseik és nyájuk legeltető helyeinek a Hortobágy és a hozzá hasonlított puszták voltak a legmegfelelőbbek. Egy tavaszi

éjszakán Dely Mátyás hortobágyi orvos két Bogár-lovának rézcsengői elnémultak. Az orvos több lovat tartott, amelyeket külön csapatban őrzött és azokat egy pásztor legeltette. Mivel az orvosnak hajnalban ismét korán kellett mennie, megkérte a kocsist, hogy éjszaka hajtsa ki lovait, de akasszon a nyakukba csengőt is, hogy majd kora hajnalban rájuk találhassanak. Alig tűnt fel a hajnalcsillag, az orvos rákiáltott a kocsisra : - Hozd a lovakat! A legény talpraugrott és elment a lovak után, de nem találta azokat. - Nem hallom semmerről a csengők hangját! Fontos tudni, hogy a lovakra kötött csengők nem akármilyen tárgyak voltak: tiszta hangjukat akár negyedmérföld távolságban is lehetett hallani. Hamarosan meg is találták azokat a fűben heverve. Az orvos dühösen így szólt: - Ezek úgy látszik becsületes gazemberek voltak. Amire nem volt szükségük, azt nem vitték el. Teltek-múltak a napok, már egy hét is eltelt, de a hortobágyi orvos lovai még mindig nem kerültek elő. Dely Mátyás végül az egyik becsületesebb, lopott lovakat befogadó csikóshoz fordult, akit Gazsinak hívtak. - Sós Pistát mikor láttad ? -kérdezte tőle. - Nem tudom merre és hol lehet, de majd utánajárok! -felelte a csikós. A sors úgy hozta, hogy nem kellett ennek utánanéznie. Aznap éjszaka az orvos szokása szerint a tanyaháza előtti gyepen heverészett. Ekkor hallotta meg a messzi távolban lévő lovak patáinak dobogásait. Ahogyan előre megérezte, csakugyan a híres betyár, Sós Pista tartott arrafelé. Ígéretet tett Dely Mátyásnak, hogy bárhogyan is, de előkeríti a lovait. Ezután lovára pattant és Nádudvar felé vette az irányt. Másnap reggel már a hortobágyi pusztán keresték a pandúrok. Tíz nap múlva érkezett a hír, hogy Sós Pistát agyonlőtték a Tisza mellett. De valóban így történt? Sokak szerint ez csupán álhír volt, és egy hozzá nagyon hasonló személyt temettek el. Mindezt Dely Mátyás is tanúsította, aki állítása szerint épen és egészségesen látta a híres betyárt. Minden szombat éjjel az orvos nem a szabadban, hanem bent a házában aludt. Amikor hajnalban kiment a kertbe, a nyitott ólajtón át valamiféle mozgolódás ütötte meg a fülét. Bizony a pajtában ott volt a hetekkel ezelőtt eltűnt két Bogárka nevű lova, amelyek sokkal jobban néztek ki, mint korábban. Valaki megvasalta őket, a sörényüket pedig úri módon kurtára nyírták. Három napra rá ismét vendég érkezett az orvoshoz. Sós Pista, a betyár köszöntött be hozzá gyalogosszerrel. Nevetve szólította meg az orvost: - Hát megszólaltak az elnémult hortobágyi csengők. Jó gazdájuk volt a lovaknak, de a többi ne kérdezd. Annyit még elmondok, hogy az a két Pest megyei úrfi, akiknek megvásárolták a Bogárkákat, alighanem sírva átkozzák most a lóköetőket.

Dely Mátyás azért küzdött az akácerdők telepítéséért, mert az 1800-as években a Hortobágyon nagyon kevés erdő maradt. Számos akkori forrás lejegyezte, hogy a Hortobágy-folyó partján korhadoztak az odvas fűzek. A romos vízimalomnál néhány sok százéves öreg tölgyfa törte meg az egyhangú pusztá sivárságát. Az akác gazdaságilag fontos fafaj: gyorsan nő, faanyaga értékes, továbbá a legjelentősebb hazai mézelő növény. Nem nagy a vízigénye, szárazságtűrő, így az egyik legkeményebb fafajta. A fehér akácot, valamint a belőle készült mézet hungarikummá nyilvánították 2014-ben. Dely Mátyás az 1873-ban megjelent Magyar Méhészkönyvnek is társszerzője volt. A homoki szarvasgomba, amely a Alföld akácosaiban terem, az egyetlen édes ízű szarvasgomba, ezért versenytársa sincs a piacon.

Jókai Mór és a Hortobágy

Jókai Mór azon regényeiben, amelyek a török hódoltság korát mutatjk be, gyakran bukkan fel a Hortobágy és a délibábos debreceni pusztavidék. Útleírásaiban így ír a pusztáról: Mi az a hortobágyi pusztá? Egy ismeretlen sziget a szárazföldön. Sziget, mert körül van véve a civilizált világ tengere által: partjai népes városok, tanyákkal megrakott, jól művelt gabonaosztó földek, dohánytelepek, ültetett erdők. Ismeretlennek is méltán nevezhetem, mert akik a híre miatt idejönnek mulatni, mind ott telepszének meg a hortobágyi vendéglőben, az évenkénti két nagy marhavásárt is ott tartják meg a nagyhíd előtti síkságon. De a pusztá végtelen útvesztőjébe ritkán vetődik el valaki, jártas kalauz nélkül meg se próbálja senki. A Vértölgyön és a kádarcsi csárdán túl következik a Kő-út. A juhnyáját, melyeket előtte való nap a Hortobágy vizébe épített mesterséges úsztatón megmostak, ide terelik fel, s aztán az asszonyok roppant nagy pajtákban hegyes ollókkal megnyírják őket. Néha a délibáb felkapja a látóhatár alatt mélyen fekvő helységek rajzait, majd a szemünk elé olyan közel

hozza, hogy az utcákon szaladgáló ebeket ki lehet venni belőle. A Hortobágy egyszerre tele lesz városokkal. Ezt különösen reggelenként látni. Máskor meg azt látjuk, hogy két ménes legel egymás fölött, az egyik a földön, a másik a levegőben.

Dely Mátyást a nagy író személyesen is ismerte. A hortobágyi orvos ültette el a pusztá első gyümölcsfáit. A virágágyak mellé néhány tő nemes rózsafát is beásott. Ezek közül az egyik éppen akkor bontotta ki legelső szirmait, amikor Jókai a Hortobágyra érkezett Róza nevű lányával és vejével, Feszty Árpád festőművésszel együtt. Utóbbinak annyira megtetszett a táj, hogy A magyarok bejövetele körképén máig láthatók a hortobágyi magyar pásztoralakok hasonmásai. Jókai a későbbiekben is gyakran megfordult Debrecenben és a Hortobágyon. Egyik ilyen debreceni látogatása alkalmával behívatta Dely Mátyást a pusztáról. A Hortobágy felől érdeklődött, beszélgetett vele, majd mikor elkészöntek, egy csomagot adott a kezébe. - Ez a tied ! -mondta az író. - De csak otthon bontsd fel! A Lélekidomár című regénye volt a csomagban. A könyv belső, első üres lapjára ezt írta: Ez az egyik legjobb munkám. Annak az életéhez illő, akinek emlékül adom, Dely Mátyás állatorvoséhoz, aki nagyon szerette az embereket.

A kilenclyukú híd

A pusztá legnagyobb magaslata a kilenclyukú kőhíd, aminek csodájára jár ország-világ. Aki mindennap láthatja, annak teljesen természetes, akik pedig ideérkeznek, akár ezer vagy több ezer kilométer utazás után, azok viszont meg vannak babonázva a látványától. 185 esztendeje már, hogy Hortobágyon áll a robusztus építmény, amelyet gyakran a legendák hídjaként emlegetnek. De miért is van éppen kilenc ív a híd alatt? Ki máshoz is kötnék az egyik erről szóló mondát, mint az egyik leghíresebb betyárhoz, Rózsa Sándorhoz. A legenda szerint Rózsa Sándor éppen a csárdában mulatott, amikor a zsandárok arra jártak. Valahogyan át kellett kelnie a Hortobágy-folyón, híd híján pedig kilenc szeretője borult egymás nyakába, és rajtuk keresztül tudott a folyó egyik oldaláról a másikra menekülni. 166 méterével a híd Magyarország leghosszabb közúti kőhídja. Nemcsak a 33-as főút halad át rajta, hanem azok az állatok is, amelyek a környéken telelnek. A kihajtás tavasszal, Szent György-napján van, és Szent Mihály-napján térnek vissza. Ehhez kapcsolódnak a hortobágyi nevezetes rendezvények is. Az ünnepkört az áprilisi kihajtás nyitja és az októberi behajtás zárja. De a leghíresebb a Hortobágyi Hídivásár, amely régen állatvásár volt. 1999-ben a Hortobágyi pusztá a Kilenclyukú híddal, a hortobágyi nagy csárdával és a szekérállással a világörökség részévé vált. A debreceniek szerint tejjel oltották be azt a meszet és maltert, amellyel a híd megépült.

A nádas lakója

Nádudvaron a kuriális nemesek között vezető ember volt Szegedy János. 1848-ban, amikor a pap a templomban meghirdette a haza veszedelmét, és a magyarok mind felcsaptak honvédnek, Szegedy János a templomból hazamenet maga elé hívta fiait és így szólt hozzájuk: -Kedves fiaim. Ezzel az új szabadsággal mi nemesek nem nyertünk semmit, mert a robotos paraszté lett a haszon és a dicsőség. Ezentúl a paraszt minket is kiharancsol közmunkára és mi egyenlőek leszünk a rongyos ködmönű zsellérekkel. Ellenben a születésben nincsen érdem, a becsületes munkás pedig megérdemli a jutalmat. Közös a magyar családfánk és közös a magyar hazánk. Ha a mi őseink megszerezték, majd századokon át fegyverrel védelmezték a hazát, mi harcosvérű leszármazottaik jó példával mutassuk meg a felszabadult parasztoknak, hogy miként kell megvédeni ezentúl is a nemzeti szabadságot. Én mint rokkant vénember felcsapok nemzetőrnek, most pedig tőletek is megkérdem, mit szeretnétek. A fiúk mindannyian így válaszoltak: -Honvédek leszünk I Még az öt esztendő legkisebbik Andris fiú is ezt kiáltotta. A hat nagyobbik Szegedy-fiú csakugyan mind elment a táborba. Az öreg Szegedy János később még annyit hallott felőlük, hogy mint vörös sapkás honvédek, Szent- Tamás körül a rácokkal vívott harcban elesetek. De Szegedy János inkább a haza veszendőre vált sorsát siratta. Elesett fiai helyett megmaradtak neki az unokái. Évekkel később, már a zsandáros német világban, egyik zivataros éjszaka

bekopogtattak a Szegedy-ház ablakán. -Te vagy az, Mihály ? -kérdezte elfulladt hangon az öreg. -Én vagyok az, apám! -Hát te nem haltál meg ? Hiszen azzal vigasztaltam magamat, hogy a te véred is kiömlött a magyar szabadságért! A válasz így hangzott: - Én már csakugyan afféle hazajáró lélek vagyok! Mihály más fogadtatásra számított. Nem is sokáig lézengett az apai háznál, örökre eltűnt Nádudvarról.

A Hortobágy-folyó mellékén félelmetes, titokzatosan zúgó rengetegként terült el a nádas. A réti farkasok vertek tanyák ebben a sűrű és sötét növényzetben. Egyszer az a hír járta a pusztán, hogy a nádasokban valami hosszú hajú és hosszú szakállú torzonborz ember lappang. A pásztorok néha holdfényes estéken látták, amikor a nádasból redves csónakján előcsúszott és a folyó tisztás vizén halászott. Hajnalban egy-egy zsák hallal belopózott a szomszédos tanyákra, falvakba. A sót, kenyeret, hagymát, szalonnát és egyebeket ilyenkor szerezte be. A zord tél sem szorította ki lakhelyéről. A hortobágyi nádas remetéje az 1860-as években már őszes ember volt és folyton változtatta lakótanyáját. Dely Mátyás állatorvos mindegyik rejtekhelyén felkereste a különös pusztalakót. 1865-ben találkoztak utoljára. Ekkor nádkunyhója előtt, a gyepe terített juhászbundán feküdt a beteg remete, aki ezúttal közlékenyebben fogadta az orvost: - Honvéd voltam és Szegedy Mihály a nevem. A piros sapkások között szolgáltam, amikor öt testvéremet meg ölték a rációk. Szent-Tamásnál magam is súlyosan megsebesültem, majd gyógyulásom után Bem apó erdélyi seregéhez kerültem. A honvéd világ letűnte után Törökországba bújdostam, ahonnét haza kergetett a honvág, de vesztetre. Apám vigasztalás helyett szemrehányással fogadott. Sok bújdosónak menhelyet adtam itt. Túl a Dunán lakik egy gazdag földesúri barátom, akit mint bújdosó honvéd főtitkár két évig rejtegettem itt a nádasban. A vadmadarak is jól ismernek. Nem sokkal később a Hortobágyról nyomtalanul eltűnt a remete.

A gyógyító kúra

A szoboszlói Kösüly-folyó nádasait az Angyalhát-pusztáról feltámadó szél uralja. A Kösüly vizében olyan szálasra nő a hajladozó nád, hogy ember legyen a talpán, aki magasabb annál. A gátoldali Szilágyi Bálint lovashajdú azonban volt olyan magas, mint a nádszál. Amikor megkeresztelte a pap, már akkor megjegyezte felőle : - Csakis a Kösüly-vizében teremnek ilyen izmos, erős, fickándozó emberek! Az már nem Bálinton múlt, hogy nem lett belőle ellenséget verő hős vitéz. Abban az időben ugyanis a török, a tatár, az oláh, a német vagy a francia hadak nem dúlták az országot, így a hajdúk nemzetsége háborítatlanul szaporodhatott. A kevély és gazdag szoboszlói hajdúk Szilágyi Bálinttal az élükön az Aranybika-fogadóban büszkén dalolgattak és mulatták az időt. Többek között ilyen nótákat énekeltek: Azért mert a gatyám foltos, Nem apám nekem a drótos. Egyszer aztán Szilágyi Bálinték a botot is keresztbe tették az ivószoba ajtajában, ami nem mást jelentett, mint se ki, se be. Olykor a botot forgatva, élesek kurjantva, a dübögős hajdútáncot is elropták. Szilágyi Bálint nótája így kezdődött: Guba, guba, apró fűrtű guba, Száz ökörért sem adnálak oda. Kocsmárosné adjon bort hitelbe, Itt hagyom a cifraszűröm érté, Ha ki nem fizetem holnap estére, Vesse fel a csárda tetejére. Fehérhajú, öreg korában sem tudott megnyugodni. Sallangos barnapej és vasderes lovával gyakran kirándult a Hortobágyon, ahol a csárdában mindig akadtak mulatós, izgága csikósok, akik elől a többiek elhúzódtak. Más rendű népnek a csárdában nem igen lehetett maradása. Többszöri alkalommal erőszakba fulladt a mulatozás. Az ittas vendégek koponyájából szinte minden nap kibuggyant a sűrű vér. Szilágyi Bálint életének utolsó napjáig abban hitt, hogy minden borbélyi érvágásnál, pióca általi vérszívásnál hasznosabb az ilyen csattogós, szilaj hortobágyi gyógyító kúra. Kilencvenéves korában így emlékezett vissza a boldog szép időkre: -A hosszú életemet annak köszönhetem, hogy amikor már megsűrűsödtek az ereim, a guta kezdett környékezni. Nyomást éreztem a fejemben, de az én jó hortobágyi csikós felebarátaim mindig ütöttek egy-két léket a koponyámba, így szép csendesen elfolyt a felesleges sűrű vérem. Való igaz, hogy én is gyakran ütöttem mások fejére egy-két alapos eresztést, mert a hortobágyi kúra már csak ilyen volt, mert minden botnak két vége van.

A **Dél-Alföldi régió** igen változatos kirándulási lehetőségekkel büszkélkedik, a hangulatos, nagyvárosias benyomást keltő **Szegedtől**, középkori **téglaváron**, impozáns főúri **kastélyon**, érseki **székesegyházon** keresztül a nagyszabású történelmi emlékhelyig. Az első osztályú fürdőhelyek **Gyulától Makón át Szegedig**, a lustán hömpölygő **folyók** és gazdag madárvilágú **tavak** pedig az aktív és kevésbé aktív turistának is különleges élményeket ígérnek.

Kalocsán, a Dél-Alföld egyházi központjában, a pompás barokk **székesegyházat** és a gyönyörű könyvtáráról nevezetes **érseki palotát**.

- ☐ zabadkígyós, Wenckheim-kastély
- ☐ Póstelek, Parkerdő és a Wenckheim-Széchenyi-kastély romja
- ☐ Ópusztaszer, Nemzeti Történelmi Emlékpark
- ☐ Szarvasi Arborétum, Mini Magyarország
- ☐ Szarvas, Körösvölgyi Látogatóközpont és Állatpark
- ☐ Szegedi Dóm
- ☐ Kalocsa, Érseki Főszékesegyház és Palota
- ☐ Gyula, a történelmi fürdőváros
- ☐ Szeged, Alsóvárosi Ferences Templom és Látogatóközpont
- ☐ Hajósi Pincefalu

Alföldi legendárium - Mesék, mondák, legendák az Alföldről I.

https://bookline.hu/product/home.action?_v=Kudelasz_Nobel_Sivak_Zsuzsanna_Alfoldi&type=20&id=3860096

A **Felső-Tisza** vidéke, azaz **Szabolcs-Szatmár-Bereg** megye az utóbbi időben látványos fejlődésen ment keresztül, egyre többen fedezik fel legnagyobb városát, **Nyíregyházát**, bájos kis beregi falvait, gótikus és reneszánsz kastélyait. Mivel a környék szerencsésen megúsza a török pusztítást, meglepően sok gótikus és reneszánsz emlék maradt fenn az utókorra.

A régi magyarok szerint tündérek éltek a Tiszánál: csodás legendák övezik a folyót

A Tisza legendái

Nevének eredete sem tisztázott, a jelenlegi álláspont szerint még a vaskorból származhat az agathürszosz és szignünna népcsoportoktól. Nem meglepő, ha a folyóhoz megannyi ősi legenda kapcsolódik. Már a Fehér-, és Fekete-Tisza kialakulása köré is különböző, szájhagyomány útján fennmaradt történet fonódott.

Réges-régen élt egy ébenfekete és egy szőke hajú ikertestvér. Két gonosz ember elrabolta a gyönyörű kislányokat, egyiküket a Tatár-hágó környékére, a másikat pedig a Hoverla-hegy lábához vitték. A két lány folyamatosan zokogott, és könnyeikből lett a Fekete- és a Fehér-Tisza.

Hogyan keletkezett a Tisza? -mondák a folyó születéséről

A „legmagyarabb folyót”, a Tiszát, annak alakulását számos legenda övezi, eredetének történetét sokféleképpen meséli a partját lakó nép. Ebből olvashatunk néhányat cikkünkben.

A Tisza nevének eredetéről

Számtalan, századokról századokra átmentett szájhagyomány, maradandó értékű szakleírás, különböző, esetenként rokoncsengésű magyarázat született a Tisza elnevezését illetően, ám egyik sem „kínál” végleges megoldást.

Kiss Lajos a Földrajzi nevek etimológiai szótárában a Tiszáról szóló első említést a 950 körüli időszakra teszi, és az Ómagyar olvasókönyv alapján a folyót Tisza-ként említi. A megnevezés eredetét az ősi indoeurópai nyelvben látja, ami talán egy iszapos, sáros értelmű: tisjo (olvaszt, olvad) fogalomként él tovább.

Mihajlo Lucskaj „A kárpáti ruszinok története” című művének „A kárpáti hegyek, tavak és folyók” című fejezetében a Tisza folyó nevééről a következőket írja: „...A lakosság Tiszát emleget, azaz Tihsát a tiha szóból, ami csendet, nyugodtat jelent. A vadhoz — és sebeshez viszonyítva csendesebb, azaz — tihisa.”

Anonymusnál és a magyar régiségekben a folyó neve Tyscia, Thiscie, Thicia, Tycya, egy bodrogtközi Tisza-ág nevében pedig Tice. A római korban Tisia, hun kori bizánci Tizas, Bíborbanszületett Konstantinnál Titza. Természetes, hogy ha a Kárpát-medence csaknem egész vízrendszerének a névanyaga iráni eredetű, akkor különösen a Tisza folyónév sem lehet kivétel. Nincs kizárva, hogy a magyar nyelvbe a Tisza megnevezés szláv közvetítéssel került be, de eredete abban a korban keresendő, amikor Kelet- és Közép-Európa a népvándorlások színhelye volt, mikor még nem alakultak ki a későbbi államok határai (SZÖLLŐSY, 2002; PUNYKÓ, 1994).

A Tisza (Bendek Elek nyomán)

Az Úristen megteremtette az egész világot, s mindennek megmutatta a helyét.

Itt állnak a hegyek. Itt a rétek. Itt az erdők.

Szép sorjában helyet mutatott a tengereknek, tavaknak, folyóknak, patakoknak is. Hogy, hogy nem, a Tisza legutoljára maradt. A Tisza szomorúan tekintett föl az Úrra.

- Hát az én helyem hol, merre lesz, Uram?

- Lám, lám, rólad szinte megfelejtkeztem - mondá az Úr mosolyogva. Egyszeriben szólította Gábort, a magyar arkangyalt.

- Gábor, húzass barázdát a Tiszának is!

Gábor arkangyal elővette aranyos ekéjét, egy szamarat fogott elébe, s mondta a Tiszának, hogy csak menjen mindenütt az eke nyomán.

Elindítja a szamár az ekét, a Tisza meg csak mendegélt utána, de egyszerre csak a szamár hol erre, hol arra kap bogáncskóró után, s az eke ki-kizökkent az egyenes járásából. Ha közel nem látott harapnivalót, messzire is kitért a szamár az egyenes útból, aztán megint más irányba, ide-oda, mindenfelé. Azért olyan girbén-görbén, csavargósan jár a Tisza.

A Fekete-és a Fehér Tisza eredete (Népmonda, Krúdy Gyula nyomán)

Valamikor, nagyon régen, az aknaszlatinai sóbányában lakott a jótündér, aki nagyon szerette a magas hegyek közt élő ruszinokat. Barátságban, békében éltek. Ám egy alkalommal két gazfickó vetődött a vidékre, és sanyargatni kezdte a hegylakó ruszinokat. Elmentek hát, s elpanaszolták gondjukat a jótündérnek. A sóbányában lakó tündér haragra lobbant, s medvévé változtatta a két gazfickót. Egyikük világos, másikuk sötét szőrű medvévé változott, ezáltal még rosszabbra fordult a ruszinok élete. A két medve már nemcsak őket sanyargatta, de elragadta jószágait is. Újra elmentek a ruszinok az aknaszlatinai sóbányában lakó jótündérhez.

- Kedves tündér, nagyon szeretünk, sajnálunk itt hagyni, mégis új hazát keresünk, mert nem tűrhetjük tovább a két gonosz medve gaztetteit - mondták a ruszinok.
- A jótündér nem akarta elengedni kedves népét, ezért törte a fejét, mit tegyen.
- Megvan! - kiáltott fel. - Vízze változtatom őket. A víz hatalmas, mégis az embert szolgálja.

A két medve a Kárpátok különböző részén garázdálkodott ekkor, a fekete a Tatár-hágó környékén, az Okula-nyeregnél, 1265 m magasan, a világos színű medve pedig a Hoverla lábainál, 1400 m magasságban. A jótündér varázslatára mindketten vízzé változtak. Ijedtükben sebesen futottak le a hegyen. Nem látták egymást, csak egymás csobogását hallották. Futottak, futottak, s Rahónál találkoztak. Egyesültek, s együtt folytak tovább. A fekete medvéből lett a Fekete-Tisza, a fehér medvéből a Fehér-Tisza.

A Fekete-és a Fehér-Tisza nevének eredete

Királyháza környékén élt egy család, akinek ikergyermeke született. Két leányka. Az egyik leány haja szőke volt. mint az arányló búzatábla, a szeme pedig kék, mint az augusztusi égbolt. A másik leány haja, mint az ében, szeme pedig fekete gyémántként ragyogott. A lányok szépségénél csak kedvességük volt nagyobb. Telt-múlt az idő, eladósorba kerültek a leányok. Két gonosz ember került Királyháza környékére, s elrabolta az ikerpárt. A Kárpátokba vitték a lányokat, s egy-egy barlangba zárták őket. A fekete hajú lányt a Tatár-hágó környékén, a szőke lányt a Hoverla lábainál. Sírt, sírt a két lány, könnyeik elárasztották a barlangot, s csordogálni kezdtek a magas fenyők között. A szőke lány könnyeiből lett a Fehér-Tisza, a fekete lányéból a Fekete-Tisza.

A Tisza eredete (népmonda)

Amikor az Úristen a világot teremtette, estére gyönyörködve nézett szét a tengereken, tavakon, hegyeken. Ekkor vette csak észre, hogy a Tiszáról meg elfelejtkezett. Aranyos eke elé fogatott gyorsan egy szamarat, s elindította, hogy amerre megy, ott folyjon a Tisza. Később járt az idő, fáradt volt a szamar, meg is éhezett. Amerre ment, itt is, ott is jóféle bogáncs nőtt, hát ki-kitért, hogy falatozzon belőlük, így aztán az aranyos eke girbegörbe. kacsaringós árkot húzott. Ezért olyan kanyargó a Tisza.

Rege a Tiszáról

Valamikor réges-régen, mikor még a kü is lány volt, éli egy nagyon módos asszony meg ember. Annyi aranyuk meg mindenük vót, hogy azt se tudlak, mennyi. Az övék vót minden körbe-körbe: a föld, a hegyek, meg az erdők is. Vót nekik két jányuk: akkorák leheltek, mint ti. Az egyik olyan fekete vót, mint az éccaka, a másik meg olyan fehér hajú, mint a búza nyáron. Úgy is hiták azt a helyet, ahol laktak, hogy királyháza, mert úgy éltek mint a király (Szöllősy, 2002).

Egy éccaka zsványok rontottak rájuk, elrabolták a két jányt, vitték magukkal a hegyekbe, osztán bezárták őket a zsványtanva pincéjébe. Hogy beszélni se tudjanak egymás közt: az egyiket az egyik, a másikat másik hegy alá zárták. Hej, be el vótak keseredve a kisjányok: sírtak azok éjjel-nappal. A könnyek meg gyűltek, osztón csorogtak lefele a hegyről, egész patak lett belőle. Az egyik patak fekete vizű vót, azt a fekete jány sírta; a másik fehér, azt a másik sírta. Azért mondják, hogy Fekete-, meg Fehér-Tisza. Majd osztán találkozott egymással a két patak: egymásba folytak, mentek a könnyek lefelé, mert a két árva azt gondolta, hogy az anyjuk megismeri a könnyeiket, osztán rájuk lel.

Folyt a sok könny lefelé, mindig több meg több, de a kisjányok hiába vártak, csak nem jöttek ereitük. Pedig az anyjuk felment arra a nagy hegyre, amelyik ott van Királyháza mellett; feketébe vót ötözve, ott várta, hátha jönnek a jányai. Azért mondjak arra a hegyre, hogy Fekete-hegy. A kisjányok azóta is várják anyjukat, egyre csak sírnak, keresik anyjukat a hegyek

közt, de nem lelik. Ki is fordult a Tisza a hegyek közül, osztán arra jár mostan, ahol már nincsenek hegyek. A kisjányok könnyei ott keresik anyjukat, hátha arra lenn rálelnek.

A Fehér-Tisza

„Amikor még Attila és hunjai bírták e földet, a Máramarosi-havasok között két vár állt: az egyik Tisza délceg ifjú bajnoké, a másik egy csapodár özvegyé, Izzáé. Az özvegy szemet vetett a daliás ifjúra, de Tisza egy pásztorlányba volt szerelmes. Izza a vetélytársát titkon elraboltatta és földalatti börtönbe záratta. A pásztorlányt mindenki halottnak hitte. Ezután Izza minden asszonyi fondorlatát bevetette, hogy elhódítsa a deli vitézt. Igyekezete nem maradt eredménytelen, Tisza nem tudott ellenállni a bűvöletes csábításnak. Elfeledte a pásztorlányt, és nőül vette a büszke özvegyet. De a kikapós nő a mézeshetek után nagyon gyorsan hűtlen lett férjéhez. Mialatt Tisza a csatamezőn tette kockára életét, ő új kedvesével töltötte napjait. A havasok mindenható ura, a rémkirály előtt nem maradt titokban a dolog. A nagy hegyek között, a csatából hazatérő Tiszának elmondta az igazságot: neje hűtlenségét, s a még életben lévő hű pásztorlány sorsát. A bajnok szívébe fájdalom hasított, de nem tudott sírni. A rémkirály megszánta és kösziklává változtatta. Elfojtott fájdalmát könnyek özönében, vízforrásban engedte folyni. A Máramarosi-havasokban ezen forrásokból ered és csörgedez még most is a Tisza. A hűtlen özvegyet is forrásos kösziklává változtatta, de büntetésül az Iza folyó a Tisza kebelébe ömlik, örök hűségre ítélve. A havasi rémkirály megszabadította a pásztorlányt, s méltatlan szenvedése miatt Tisza és Izza várával ajándékozta meg.”

A Fekete-Tisza

„Réges-régen, amikor még a Tisza mentén nem voltak városok, falvak, de még csak házak sem, egy sátoralja magyar vetődött a Felső-Tisza vidékére. Megtetszett nekik a zöld hegyek között kanyargó ezüstös folyó. Vezérük, akit Kabosnak hívtak, nagyon bölcsen arra biztatta népét, ne vándoroljanak tovább, itt mindent megtalálnak: vizet és halat a Tiszában, vadat az erdőben, a folyópart árnyas fái alatt pedig békét és nyugalmat. A magyarok hallgattak vezérükre és letelepedtek. Boldogan éltek, nem is gondoltak már a vándorlásra. A sátoralja magyar életét csupán egyetlen dolog árnyékolta be: szeretett vezérüknek, az egyre inkább öregedő Kabosnak nem született fia. Egyetlen lánya volt, a csodálatos szépségű, fekete szemű Csilla. Búslakodott is a nép, féltek, nem lesz, aki öröklí rangját és kardját, aki erős kézzel összetartja népét. Bánatukat elsírták a Tiszának is.

Történt egyszer, alkonyatkor, hogy a Tisza partjáról hazatérő Csilla egy fiúgyermeket hozott a karján.

– Miféle gyerek ez? – kérdezte az öszülő Kabos.

– Ez a Tisza fia! – felelte a lány. Alkonyatkor, amikor bíbor lepte el az erdőt, a Tisza forrása felől egy fehér paripán daliás ifjú nyargalt felém. Ezt a gyermeket hozta, és azt mondta: »Ez a gyermek a Tisza fia. Neveljétek fel, és méltó utódja lesz a ti vezéreteknak«.

A magyarok elfogadták a gyermeket, és apja után Tiszának nevezték el. Felnevelték, és valóban olyan vitézzé vált, amelyet hetedhét országban sem lehetett találni. Amikor az öreg Kabost örökre elszólította a mindenható Hadúr a túlvilági csatamezőkre, a harcosok Tiszát pajzsukra emelve vezérükké választották. Nagy ünnepséget rendeztek, és megnyugodva mondogatták egymásnak, jó kezekbe került a vezérség. Az ünnepség után alig tértek nyugovóra, amikor hatalmas vihar, zivatar támadt, morajlott a folyó, zúgtak a hegyek, és a toronymagasságú víz elől menekült a nép. Ekkor a szilaj hullámok közül egy fehér paripán ősz szakállú öreg nyargalt elő, egyenesen Tisza vezér felé tartva: Érted jöttem fiam! – dörgött a hangja, fölkapta fiát, és visszaadta a folyónak...”

A Szőke Tisza

„Hajdanán a jó tündér a máramarosi bércek közé csalogatta a helyüket nem találó huculokat, és meggyőzte őket arról, itt kell élniük. A huculok letelepedtek, éltek is békében, mígnem a havasok két gonosz óriásvezére rájuk nem talált. Ettől kezdve nem volt nyugalomuk. A két

óriás sanyargatta a szegény huculokat, elrabolta jószágait. A szerencsétlen huculok hiába is próbálkoztak elrejtőzni előlük, mindenütt rájuk találtak. Elkeseredésükben a vének felkeresték a jó tündért, aki a szlatinai sóbánya kristálypalotájában lakott.

– Elmegyünk innen – mondták a vének. Úgysem adtál nekünk egyebet, csak hegyet, melyen a krumpli is csak félve terem meg. Most pedig még a ránk szabadított óriások is a vérünket szívják. Hát nem maradunk tovább!

– Maradjatok itt, majd segítek rajtatok – szolt a tündér. Menjetek szépen haza, eligazítom sorsotokat! A jó tündér fekete medvékké változtatta az óriásokat. Igen ám, de a két vadállatnak állandóan hucul húsról vásott a foga. Szaladtak újra a vének a jó tündérhez segítségért.

– Mit tegyek értetek? – kérdezte a tündér.

– Hát változtasd olyanná a két óriást, hogy erősek is maradjanak, de azért jók is legyenek, ne bántsanak minket, hanem inkább hasznosak legyenek! Legyenek hatalmasabbak nálunk, de nekünk szolgáljanak – kérték a vének.

– Nem azért hoztalak ide titeket, hogy most elbocsássalak – válaszolta a tündér. Menjetek békével, majd kitalálok valamit!

A jó tündér addig törte a fejét, amíg meg nem találta a megoldást. Az óriásokat forrássá változtatta. A víz erősebb az embernél, mégis szolgálja. Az egyik forrásnak ragyogó tiszta volt a vize, a másiké barna, zavaros. A két forrás a hegyek között futott egymást keresve, de sokáig nem találkozhattak, csupán egymás hangját hallhatták. Végre egyszer mégis összefutottak, így támadt a Fehér- és Fekete Tisza ágából egy folyó – a Szőke Tisza.”

„Meg vót már teremtvé az egész világ, megvótak a hegyek, a vögyek, a kisebb, nagyobb folyók, csak még a Tisza állot az Úr zsámolyánál.

- Hát tevéled mit csináljak, szegény fejeddel? – mondja az Úristen.

- Csak bízd rám, Atyám, - mongya Jézus, - majd eligazítom én!

Avval Jézus elévett egy aranyos ekét, elibe fogott egy szamarat, oszt mondta a Tiszának, hogy mennyen mindenütt után a barázdába. Azután nekivetette az ekét a földnek, szántotta a folyónak az ágyát. Az pedig mindenütt ment a nyomába szorgalmasan, ahogy megbeszítették. Hanem szerteszíjjal igen sok cötkíny, kóró, bogáncs vót, amit a szamar nagyon szeretett, meg éhes is vót, egyikhez is hozzákapt, a másokhoz is, nem haladt egyenesen, hanem ide-oda rángatta az ekét. Ezir olyan girbe-gurba, csivirgős-csavargós a Tisza folyása!”

Forrás:<http://tiszakornyezet.weebly.com>

Csörsz árka

Nagyon sok, szkíta és hun őseinktől megörökölt rege él tovább népmeséinkben, helyi történetekben. Az egyik Csörsz király hatalmas vállalkozását örököltette meg.

Csörsz árka néven egy körülbelül 1260 km hosszú ókori védőműrendszer maradványait ismerik Magyarországon, mely mintegy körbekeríti az Alföldet: a Dunakanyartól indul, az Alföld északi peremén halad kelet felé a Tiszáig, majd Debrecen környékén délkeletre fordulva egészen az Al-Dunáig húzódik.

Egy ősi történet

Lengyel Dénes feldolgozásában adjuk közre az árok keletkezésének történetét:

„Réges-régen, még a magyarok bejövetele előtt, amikor Pannónia földjén a longobárdok éltek, a nép felett Rád király uralkodott. Ez a király valóságos óriás volt, rettegett tőle mindenki. De Frigyes király erős sereggel mégis megtámadta, s ekkor Rád is fegyverbe

szólította a népet. Üzent szövetségeseinek, Csörsz avar királynak is, hogy nagy bajában segítse meg. El is jött Csörsz király minden hadával, és együtt úgy megverték Frigyes király seregét, hogy hírmondó sem maradt belőle. Amikor a csatának vége lett, Rád király nagy lakomát rendezett királyi palotájában. Patakokban folyt a bor, s akkora volt a jókedv, hogy még a sánta is táncra kerekedett. Egyedül Csörsz király nem táncolt, egyre csak a szép Délibábot, Rád király csodaszép lányát nézte. Hiszen nézhette is, mert olyan szépet még nem látott. Addig-addig nézte a szép lányt, míg egyszer azt mondta a királynak: „Országodat, népedet a pusztulástól megmentettem, mármost add nekem a lányodat, feleségül kérem.” Felelt erre Rád király: „Legyen a tiéd, de csak úgy adom, ha vízen viszed haza.”

Hósi feladat

Megértette a szót az avar király, hogyne értette volna! Mindjárt hozzáfogott egész népével: folyómedret ástak, hogy vízen vigyék haza az új asszonyt. Folyt a munka éjjel-nappal, mélyítették a medret, ásták az árkot. Amint javában dolgoztak, egyszer csak nagy vihar kerekedett. Csapkodott az istennyila, s hát egyszerre az ég tüzes villáma leütötte lováról Csörsz királyt. Az avarok királya abban a helyben meghalt. A munkát mindjárt abbahagyták, de emlékét őrzi Ároktő község a Tisza füzes partján, őrzi Árokszállás, amely az árok végénél épült, ahol a nép megszállt. Az árok ma is az avar király nevét viseli, Csörsz árkának hívják.

A csángóknál, székelyeknél, de a mongol népköltészetben is találkozunk a fentihez hasonló hatalmas ároképítési munkálatokkal, mint nehéz, hősöknek való feladat. A legtöbb esetben a hős csodás kardjával meg tudja oldani az eléje tornyosuló feladatot, egyedül Csörsz király nem fejezi be munkáját.

Az árokról szóló elméletek

A Dunától a Tiszán át húzódó hatalmas védrendszert különféle néven hívják a helybeliek. Hol Csörsz, hol Ördögárok néven ismerik.

A kutatói álláspont szerint szarmata védmű, melyet a 4. században építettek szkíta rokonaink az őket északról és keletről fenyegető germán törzsek ellen. Avar-kori eredeztetéséről nem beszélnek, holott a történetben Csörsz avar király.

Van még néhány helyi adat, amely Attila királyhoz köti az árok keletkezését, azok úgy tudják, hogy amikor építették az isten ostorának nyughelyét, az árokba terelték el a vizet.

Nemcsak az árok, hanem a király neve is foglalkoztatta a kutatókat és sok vélemény fogalmazódott meg a Csörsz név eredetéről. Volt, aki a Caesar nevének elferdített alakját vélte megtalálni. Szabó Károly történész Kurszán nevét látta benne. Mások pedig úgy vélik, hogy a Csörsz szóban az ördög régi kifejezése bújik meg.

A szegedi Boszorkány-sziget nevének eredete

Az Alsóváros és a Tisza közt fekvő erdős területet hívják a szegediek Boszorkányszigetnek.

Északról a már nem létező vasúti híd zárta le, délről a kereskedelmi és téli kikötő határolja. Valójában nincs bizonyíték arra, hogy ez a terület egykor sziget lett volna, legfeljebb félsziget, amelyet a Tisza éles kanyarral került meg. Ma ez a város testébe nyúló zöldövezet népszerű a sétálók, kutyasétáltatók, kocogók, körében.

Neve arra utal, hogy 1728. július 23-án, a **Tisza-part** ezen a szakaszán égettek meg elevenen hat férfit és hat nőt boszorkányság vádjá miatt. Közöttük volt a város egykori bírása és leggazdagabb polgára, a 82 éves Rózsa Dániel, és az őt boszorkánysággal bevádoló bába,

Kökényné Nagy Anna is. Három máglyát készítettek számukra, amelyeket a város hóhéra egyszerre gyújtott meg. Ez volt a legnagyobb boszorkányüldözés a magyar történelemben.

A Tisza mentén fogékonyak voltak az emberek a boszorkánylegendákra. Algyőn például a forgószelet – azaz ahogy ott hívják: boszorkányszelet – tulajdonították a praktikáiknak. Egy másik babona szerint pedig a boszorkák éjszaka a Tisza partján táncolnak és vigadnak az ördögökkel. A falvakban az öregek azt mesélték, hogy az ilyen esték után másnap patanyomokat láttak a fövényen.

Érdekesség még, hogy a boszorkányokat koruktól függetlenül tűzre küldték, hiszen a 29 esztendőstől egészen a 82 esztendősidős emberig is égettek. Nem volt kegyelem.

TOLNA

1. Szekszárdi-dombság, Sötétvölgyi körtúra
2. Gemenci erdő, Keselyűsi tanösvény
3. Ozora, Ozorai Pipó vára
4. Dég, Festetics-kastély, angolpark
5. Grábóc, szerb ortodox templom és kolostor
6. Simontornya, vár
7. Kisszékely, Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény
8. Matievics Borászat és Vendégház, Szálka
9. Zichy Park Hotel, Bikács

A sárgalábúak városa

Azt mondják, a sárga az irigység színe. De nem mindenhol. A tolnaiak esetében például a láb színe a sárga. Persze nem valami különös, csak a város lakóit sújtó speciális bőrbetegségre kell gondolni. Sokkal izgalmasabb dolgok rejlenek a sárgalábúság misztériuma mögött. Hogy egészen pontosan mik, azt persze ebben az esetben sem lehet tudni. De akad néhány elmélet.

A közismert helyi legenda szerinti megközelítés a legfrappánsabb, egyben a tolnaiak szellemi képességeire nézve a legkevésbé hízog sztori. E szerint a tolnai hajósok, hogy minél több tojás férjen a raktérbe, egy különös szállítványozási mesterfogást alkalmazva megtaposták a tojásokat. Amitől sárga lett a lábuk. Ezen legenda alapján érthető, hogy a sárgalábúság gúnynévnek is kiváló volt.

Vannak azért ennél hihetőbben hangzó, de kevésbé izgalmas megfejtések is. Közös bennük, hogy a világegyetemben nem a tolnai az egyetlen sárgalábú népcsoport. Európában még számos helyen élnek emberek ilyen rájuk aggatott jelzővel. Kutatások szerint először a svábokat nevezték sárgalábúaknak, már a középkorban. A sárgalábúság őshazája ezek szerint Németország Baden-Württemberg tartománya lehet.

A kérdés persze ettől még adott: mitől lettek sárgalábúak? Erre több válasz is létezik. Akad olyan elképzelés, amely szerint a svábok, mint a németek legszegényebb népe, gyakran járt mezítláb, azaz „sárgalábon”. Más megfejtés szerint a sváb szőlészek hagyományos, sárga színű szarvasbőr nadrágjában, esetleg az azon a környéken verbuvált katonák egyenruhájának sárga pantallójában kell keresni a titok kulcsát.

Mindezen felül van még egy lehetséges magyarázat, ami a legizgalmasabb, egyben a legszimpatikusabb is. Ráadásul annak is a tojástaposás az alapja. Csakhogy ezen legenda szerint nem kretén tolnai hajósok voltak az elkövetők, hanem bopfingeni svábok, akik –

egyfajta lázadásként – a hercegüknek szánt tojásadót kézbesítették ilyen módon egy kocsiban, némileg feldolgozott formában.

Bármilyen is az igazság, a mai tolnaiak már büszkék a sárgalábúságukra.

EGYÉB:

- Budapest -Mátyást királlyá választja, Egyszer volt Budán kutyavásár, Szt. Margit-Margit sziget
Budapest környéke -Visegrád: Mátyás király
- Pilis: Pálosok legendái,
 - Holdvilág-árok
 - Pilisszentkereszt
- Dobogókő

Legendák a Dunakanyarban! Számos olyan legenda köthető a Dunakanyar településeihez és látványosságaihoz, amely nem csak elgondolkodtat bennünket, de ellenállhatatlan vágyat érzünk arra, hogy azonnal utánajárjunk a sztorinak. Mutatjuk, milyen érdekességeket rejt a térség.

- A nagymarosi Remete-barlang legendája
 - Hogyan folytatódott a szamár és a remete története?
 - A Hideglelős-kereszt története
 - A váci diadalív históriája
 - “Fénylik, mint a Salamon töke”
 - Hogyan szabadult ki Salamon a fogságból?
- Vértes, Gerecse, Velencei-tó:
 - Pákozdi ingókövek
 - Csókakő vára
 - Velencei-hegység, Sukorói körtúra
- Balaton-felvidék: Tihanyi visszhang, Tihanyi kecskekövek
- Bakony, Veszprém
- Keszthely és környéke
- Fertő-tó
- Sopron és környéke
- Kőszeg és Szombathely környéke
- Őrség
- Göcsej, Zala
- Pécs, Baranya
- Dunakanyar
- Palócföld
- Mátra
- Bükk
- Aggteleki-karszt
- Zemplén - Tokaj
- Hortobágy, Tisza-tó, Debrecen
- Dél-Alföld
- Felső-Tisza vidéke
- Tolna

Felosztás:

Alföld - matyók, palócok, Mátraverebély-Szentkút: Szt. László, Miskakancsó-Mezőcsát,
Hortobágy, - pásztorművészet, hídi vásár, Debrecen, Szeged, Kecskemét, Jászberény - Lehel
kürtje

Betyárlegendák, nép motívumok, népdalok, számos népmese, mondák
Ópusztaszer: A Dél-Alföld legnépszerűbb és legismertebb kirándulóhelye a magyar
honfoglalás emlékére létesített Nemzeti Történeti Emlékpark. A park legfontosabb látnivalója
a felejthetetlen élményt nyújtó, monumentális Feszty-körkép.